

Jaarverslag Stichting Huis Bergh 2019

KASTEEL
HUIS BERGH

Jaarverslag Stichting Huis Bergh 2019

juni 2020

Vastgesteld door het bestuur van Stichting Huis Bergh

d.d. 4 juni 2020

Mr. J.C. van Hasselt, voorzitter Stichting Huis Bergh

Inhoudsopgave

Woord vooraf	4
Inleiding	5
1. Openstelling & publiek	6-24
• Seizoenstentoonstelling	6
• Herinrichting Antoniuszaal en Oude Bibliotheek	6-8
• Educatieve activiteiten	8-9
• Activiteiten in vogelvlucht	10-17
• Commerciële activiteiten	17-18
• Vrienden & concerten	18-19
• Ridders & Heeren	19-20
• Schenken en nalaten	20
• Marketing en communicatie	21-22
• Bezoekcijfers	22-24
2. Collecties	25-28
• Behoud & Beheer	25
• Verwervingen & bruiklenen	26-27
• Archief	28
3. Kasteel en omliggend landgoed	29-33
• In stand houding	29
• Project verplaatsen kassa/winkelruimte en verkleedruimte Ridderslag	31-32
• Project herplaatsing deuroplijsting en overkapping binnenplaats	32-33
• Historische Tuinen en Parkbos de Plantage	33
4. Monumenten en andere panden	34-36
• In stand houding	34
• Grafelijke torenmolen in Zeddam	35-36
• Project restauratie zwarte molen 's-Heerenberg tweede fase	37
5. Bossen en landerijen	38-41
• In stand houding	38
• Toezicht en handhaving	39-40
• Project Lanenherstel Bergherbos	40
• Motte Montferland	40
• Archeologisch veldonderzoek	41
6. Organisatie	42-46
• Medewerkers & medezeggenschapsraad	42-43
• Vrijwilligers	43-44
• Bestuur & Governance	44-46
7. Financiën	47-48
• Verkorte jaarrekening	47
• Subsidiënten, sponsors en fondsen	48

Woord vooraf

Stichting Huis Bergh kijkt terug op een succesvol 2019. Een jaar waarin een aantal grote projecten is gerealiseerd. In het voorjaar is de binnenplaats van een kunststof overkapping voorzien en is hier de rijkversierde, originele deuroplijsting uit het begin van de 18de eeuw weer opgebouwd. Dit project is financieel mede mogelijk gemaakt door de Euregio Rhein Waal in het kader van het project ‘Zicht op heden en verleden’.

De Antoniuszaal, waarvan de inrichting dateerde uit 1999, is heringericht, ook met het oog op de seizoenstentoonstelling ‘Nieuwe avonturen met een collectie’. De manuscripten die in de Antoniuszaal waren tentoongesteld zijn tijdelijk ondergebracht in de Oude Bibliotheek waar zij overigens uitstekend tot hun recht komen. Het blijft de bedoeling dat zij op termijn worden geëxposeerd in de kapel van het kasteel. Deze kapel moet daar eerst bouwkundig en klimatologisch voor worden aangepast.

In het voorjaar is gestart met de voorbereidingen voor het verplaatsen van de kassa en winkel naar de ruimte onderin de donjon. Deze ruimte is, na vrijgemaakt te zijn, opgeknapt en van een tochtportaal voorzien en vervolgens in de zomer ingericht met de kassa en de winkel. Een enorme verbetering! Zichtbaarheid en assortiment van de museumwinkel was een van de punten waarop Huis Bergh meestal negatief scoorde.

In het najaar is de woning aan De Gaarde 3, onderdeel van rijksmonument De Kaatsbaan, geheel gerenoveerd. De laatste huurder woonde er al sinds de jaren '70, het interieur dateerde ook uit die tijd. De nieuwe huurder zal de woning begin 2020 betrekken.

De tweede fase van de restauratie van de zwarte molen, waarvoor een bedrag van € 60.000 aan subsidie beschikbaar is van de provincie, zou dit jaar starten en worden afgerond. Door omstandigheden is dit project uitgesteld tot voorjaar 2020. Bij de provincie is verlenging aangevraagd en toegekend voor de bestedingstermijn van de subsidie tot eind 2020.

Huis Bergh heeft ruim 30.000 bezoekers getrokken, zo'n 3.000 meer dan in 2018. Het hogere aantal is deels te danken aan het middeleeuwenevenement tijdens Pinksteren en deels aan de vervroegde seizoensopenstelling. Vanaf 2019 per 1 april, voorheen pas bij de opening van de tentoonstelling, in de tweede helft van april.

De seizoenstentoonstelling getiteld ‘Nieuwe avonturen met een collectie’ is ook dit jaar weer gemaakt door gastconservator Annemarie Vels Heijn. Voor deze tentoonstelling heeft een vijftiental wetenschappers een of meer objecten uit de rijke collecties van Huis Bergh onderzocht en er een artikel over geschreven in een gelijknamige publicatie. Tegelijk met de opening van de tentoonstelling op 23 mei, verscheen de wederom prachtige publicatie.

Wij hopen met dit Jaarverslag een compleet beeld te hebben geschetst van het vele werk dat verricht is en waarvan wij als bestuur steeds beseffen welk een voorrecht het is ons te wijden aan de doelstellingen van de Stichting, zoals door dr. J.H. van Heek in 1946 vastgelegd,

Mr. J. C. van Hasselt, voorzitter bestuur

Inleiding

Huis Bergh is een indrukwekkend ensemble van een machtig middeleeuws kasteel met bijbehorende monumenten, een parkbos en tuinen, een museale collectie van internationale allure en een huisarchief dat teruggaat tot in de dertiende eeuw, voorts een landgoed met bossen en landbouwgronden, monumentale panden in de omgeving zoals het 16de -eeuwse kasteeltje 'De Boetzelaersborg' en de 15de-eeuwse Zeddammer torenmolen, de oudste van Europa, en, last but not least een archeologisch monument, de Motte Montferland, de grootste motte van Nederland en een van de grootste van Noordwest-Europa.

Het ensemble, eeuwenlang eigendom van de heren en later graven Van den Bergh en hun erfgenamen, is in 1912 gekocht door J.H. van Heek, een industrieel uit Enschede met grote interesse in de middeleeuwen. Hij heeft met eigen middelen gezorgd voor de restauratie en het onderhoud van het ensemble. Zijn passie, het verzamelen van middeleeuwse kunst, heeft geresulteerd in een bijzondere collectie die tot heden in het kasteel is te bewonderen.

In 1946 bracht Van Heek zijn bezittingen onder in een stichting, genaamd 'Stichting tot instandhouding der goederen en rechten van het Huis Bergh'. Deze stichting heeft ten doel kasteel Huis Bergh met de daarin ondergebrachte verzamelingen als monument van geschiedenis en kunst en de daarbij behorende bossen en landerijen als natuur- en landschapsreservaat voor de gemeenschap te bewaren. Zij richt haar streven ook op het behoud van andere historische gebouwen, natuurgebieden en terreinen van landschappelijke waarde en kan deze aan haar bezit toevoegen.

1. Openstelling en publiek

Seizoenstentoonstelling

De feestelijke opening van de seizoenstentoonstelling 'Nieuwe avonturen met een collectie' vond plaats op donderdag 23 mei met toespraken van Henk van Os, adviseur van Huis Bergh, Annemarie Vels Heijn, gastconservator bij Huis Bergh, en de voorzitter van het bestuur, Jan Cees van Hasselt, die het eerste exemplaar van de gelijknamige publicatie overhandigde aan Henk van Os.

Tentoonstelling en publicatie zijn gewijd aan het nieuwe onderzoek dat een vijftiental onderzoekers belangeloos heeft verricht naar objecten uit de collecties van Huis Bergh. Gastconservator Annemarie Vels Heijn voorzag de betreffende objecten korte, heldere, prikkelende teksten.

Speciaal voor deze tentoonstelling zijn twee schilderijen gerestaureerd: het paneelschilderij met de 14 Heiligen en het paneelschilderij met de Schikgodinnen. Beide zijn tevens onderzocht en de bevindingen zijn in de publicatie opgenomen.

Voor deze tentoonstelling heeft Huis Bergh een zeer groot (2m34 bij 95 cm) paneelschilderij in bruikleen gekregen van Museum Het Valkhof in Nijmegen. Het betreft een voorstelling van de Kroning van Maria. Henk van Os heeft de betekenis van dit werk voor Van Heek en Huis Bergh in de publicatie onthuld. Het schilderij heeft een plaats gekregen in de heringerichte Antoniuszaal.

Herinrichting Antoniuszaal en Oude Bibliotheek

Begin van dit jaar is gestart met het ontruimen van de Antoniuszaal met het oog op herinrichting. Onder leiding van Frank Jansen en met hulp van Liane Meijer zijn alle kunstwerken tijdelijk in de nieuwe stellingen in het depot ondergebracht. Herinrichting was nodig omdat de presentatie van Jowa uit 1999 intussen gedateerd was geraakt. Bovendien was de zaal tamelijk donker omdat het lichtniveau vanwege de manuscripten laag moest blijven en het door Jowa ontworpen vitrineblok donker van kleur en zeer prominent aanwezig was.

Interieurarchitect Klaas Cammelbeeck heeft een nieuw ontwerp gemaakt voor een nieuw lichtgekleurd middenmeubel met vitrines voor de kleine objecten en voldoende ruimte voor het plaatsen van de houten sculpturen.

Gelijktijdig met de Antoniuszaal is de Oude Bibliotheek op de begane grond ontruimd, opnieuw geverfd en naar ontwerp van Klaas Cammelbeeck en Frans Hesselink door de gastconservator van Huis Bergh, Annemarie Vels Heijn, met medewerking van handschriftendeskundige Anne Korteweg en collectiebeheerder Frank Jansen, ingericht met een aantal manuscripten die voorheen in de

Antoniuszaal waren te zien. Deze presentatie is tijdelijk. Het idee was: tijdelijk totdat de kapel zou zijn gereed gemaakt voor huisvesting van de manuscripten.

Voor de herinrichting van de Antoniuszaal en de kapel was een plan opgesteld en waren fondsen aangeschreven (o.a. de BankGiroLoterij en het Mondriaanfonds). Helaas liep de fondsenwerving op niets uit omdat de plannen niet vernieuwend genoeg werden bevonden. Voor de herinrichting was een 'Plan B' voorzien. De tijdelijke opstelling van de manuscripten in de Oude Bibliotheek blijft nu langer staan en de herinrichting van de Antoniuszaal is sober uitgevoerd.

Na de inrichting van de Oude Bibliotheek met de manuscripten en het plaatsen van de kunstwerken in het depot is onder leiding van Liane Meijer het vitrinemeubel uit de Antoniuszaal verwijderd. De elektra in de zaal bleek sterk verouderd en is onder leiding van Abko Zweverink aangepakt. Bij het ontruimen van de Antoniuszaal met het oog op de herinrichting, in het eerste kwartaal, werd duidelijk dat de vloer van de Antoniuszaal te zwaar belast is geweest. De vloerbelastbaarheid in deze zaal is 200 kg per vierkante meter terwijl de museale norm 400 kg per vierkante meter is. De overbelasting bleek uit een gescheurde moerbalk in de Habsburgerzaal, direct onder de Antoniuszaal gelegen. Op 16 en 17 april is de gescheurde moerbalk in Habsburgerzaal aangeheeld. De oplossing om het gewicht in de Antoniuszaal voortaan beter te verdelen is de plaatsing van twee trekstangen. Deze zijn intussen aangebracht.

Bij het vervangen van de elektra is door medewerkers van het elektrotechnisch bedrijf de vloer losgehaald en zijn er asbestplaten per ongeluk weggehaald waardoor er een verontreiniging in de zaal is ontstaan die begin april is opgeruimd en schoongemaakt door een gespecialiseerd bedrijf. Abko Zweverink heeft een asbestbeheersplan opgesteld waarin is opgenomen op welke plaatsen in het gebouw asbest is verwerkt. De herinrichting van de Antoniuszaal heeft door beide zaken enige vertraging opgelopen.

Van 23 tot en met 25 juli is het nieuwe vitrinemeubel geplaatst in de Antoniuszaal. Aansluitend zijn de vitrines ingericht met de kleine objecten van ivoor en Limoges email en zijn de houten sculpturen geplaatst.

Maandag 7 oktober is de laatste hand gelegd aan de herinrichting. De vitrineverlichting is aangesloten en het ronde paneeltje is in de wand van het vitrinemeubel geplaatst, onder toezend oog van de restaurator, Pauline

Marchand. Bij de opening van de seizoenstentoonstelling op 14 mei 2020 zullen twee, speciaal voor deze tentoonstelling, gerestaureerde werken een plaats krijgen in de zaal: een paneelschilderij van Maria met kind en een crucifix van Meester Arnt van Kalkar. Beide werken zijn afkomstig uit de collectie Mengelberg, het onderwerp van de seizoenstentoonstelling die in 2020 opent.

Educatieve activiteiten

Feest! Weet wat je viert

Het educatieve programma voor alle basisschoolleerlingen 'Feest! In het kasteel' stelt vragenderwijs de betekenis van nationale feestdagen centraal aan de hand van de kunstcollectie in het kasteel. Het is een samenwerkingsproject van Museum Catharijneconvent in Utrecht met musea verspreid over heel Nederland. Huis Bergh is trots dat het zich tot deze groep mag rekenen. In 2019 namen 70 klassen van 38 verschillende scholen met in totaal 2.258 schoolkinderen deel aan dit programma. In totaal bezochten 4.182 schoolkinderen het kasteel met een educatief programma.

Ridderslag

Voor kinderen in gezinsverband is er elke zondagmiddag het evenement 'Ridderslag'. Kinderen en hun (groot)ouders leren, in middeleeuwse kledij gestoken, hoe het toeging op het kasteel in de middeleeuwen en hoe je het van page tot ridder bracht en van jonge dame tot hofdame.

Muntslag

Na een proefseizoen in 2018 hebben de muntmeesters in 2019 vanaf de opening van het seizoen op 1 april elke eerste en laatste zondag van de maand een Muntslag voor het publiek gehouden. In het zomerseizoen (juli-augustus) was er elke zondagmiddag een muntslag en ook iedere donderdagmiddag. Tot het einde van het zomerseizoen hebben 229 individuele betalende bezoekers een muntslag bijgewoond alsmede 9 groepen. De muntmeesters verkochten ook munten: 20 zilveren, 110 tinnen en 43 messing munten.

Tuinrondleidingen

Nieuw in het zomeractiviteitenprogramma was deze zomer de tuinrondleiding. De tuinarchitect die de tuinen van Huis Bergh in oude luister heeft hersteld in 2016, Peter Verhoeff, heeft een aantal rondleiders opgeleid. Er was meteen al aardig belangstelling voor en de deelnemers waren zeer geïnteresseerd en enthousiast. De tuinrondleiding is voor groepen ook op andere tijdstippen te boeken.

Ieders Museum Gelderland

Erfgoed Gelderland zet zich samen met Gelderse musea in om nieuw publiek in musea te ontvangen. Daarbij krijgen brede publieksgroepen de volle aandacht: mensen met een zorgvraag, nieuwkomers en onbekende burens.

Huis Bergh neemt sinds medio 2019 deel aan dit project van Erfgoed Gelderland met een project voor alleenstaande ouderen. In samenwerking met Welzijns- en cultuurorganisatie Welcom in Montferland organiseert Huis Bergh een interessant uitstapje in en rond het kasteel voor alleenstaande ouderen. Op 21 augustus is de eerste groep van 'Welcom' rondgeleid door de tuinen. De ontmoetingsmiddag was meer dan geslaagd. Hierbij een reactie van een deelnemer:

"Wil jullie bedanken voor de super fantastische middag die ik gisteren heb mogen meemaken. Alles was perfect verzorgd en zelfs het weer was prachtig. Heb genoten van de mooie omgeving, de vredige sfeer, de goede uitleg over alles, echt top."

Escaperoute in samenwerking met Erfgoed Gelderland

Vanaf 7 december 2019 kun je in kasteel Huis Bergh in 's-Heerenberg een spannende escape route spelen. Met het spelen van deze erfgoedgame voorkom je dat het verhaal van Gelderland gewist wordt door het kraken van codes en het oplossen van puzzels. Spelenderwijs en op een uitdagende en leuke manier komen de deelnemers in aanraking met de Gelderse cultuur en de collectie van het museum. Voor wie van raadsels en speuren houdt is dit een echte aanrader.

Activiteiten in vogelvlucht

Januari-maart

Nog tot en met 6 januari konden bezoekers genieten van het kasteel in kerstsfeer. Daarna was het kasteel weer alleen in de weekenden open gedurende de maanden januari t/m maart.

Nog tot en met 3 februari kon het publiek 'Thuisgebracht' bekijken, de satelliet tentoonstelling op Huis Bergh ter gelegenheid van het 130-jarig bestaan van de Vereniging Rembrandt. De minitentoonstelling was gewijd aan het ruiterportret van graaf Hendrik van den Bergh, dat in 2009 kon worden aangekocht met steun van de Vereniging Rembrandt. En aan het middeleeuwse kroniekenhandschrift, verworven in 2017 met steun van de vereniging.

Op 8 februari werd het afscheid van drie Commissarissen van de Koning gevierd op Huis Bergh. De scheidende commissarissen waren die van Utrecht, Noord-Holland en Gelderland, Clemens Cornielje. Een goede gelegenheid Huis Bergh ook onder de aandacht te brengen van hoogwaardigheidsbekleders uit andere provincies. Velen kenden het kasteel nog niet en waren zeer onder de indruk.

Woensdagmiddagbijeenkomsten voor Museumkaarthouders

Om het groepsbezoek te stimuleren in de anders zeer rustige winterperiode is in samenwerking met de Museumvereniging wederom een viertal woensdagmiddagbijeenkomsten (13-02, 20-02, 13-03 en 20-03) georganiseerd voor museumkaarthouders. De middag startte met een inleiding door de directeur, gevolgd door een rondleiding en ontvangst met koffie en thee. Alle keren waren er meer dan 60 zeer tevreden deelnemers.

April-juni

De seizoensopenstelling van het kasteel is dit jaar voor het eerst op de vaste datum van 1 april van start gegaan. Nieuw is ook dat gedurende de hele seizoensopenstelling elke eerste en laatste zondag van de maand een Muntslag plaatsvindt in de Munt onder leiding van een van onze vrijwillige muntmeesters. Om dit moment te markeren vond op 31 maart de gezamenlijke start van het museumseizoen plaats met het Stadsmuseum Bergh, de Heemkundekring Bergh en de Pancratiuskerk. Wethouder Ruth Mijnen sprak een openingswoord.

26 april was de traditionele jaarlijkse lintjesregen. De uitreiking van de lintjes in de gemeente Montferland vond wederom plaats op Huis Bergh.

Dinsdag 7 mei kwam ridder René (Arends) van TV Gelderland persoonlijk naar Huis Bergh om het net verschenen stripboek 'Ons verloren hertogdom', over het hertogdom Gelre, te presenteren. In het stripboek spelen Huis Bergh en graaf Hendrik van den Bergh een

prominente rol.

Het Euregio-project Oranjefietsroute van Lingen via Apeldoorn naar Moers, ruim 300 km fietsen langs plaatsen die iets vertellen over de Oranjes, bereikte zijn voltooiing. Op 16 mei was op Huis Bergh een feestelijke bijeenkomst ter gelegenheid van het feit dat de route nu tot Moers (Meurs) gereed is. De Oranjeroute geeft kort uitleg over de band tussen Huis Bergh en Oranje in de vorm van een informatiepaneel aan het begin van de oprijlaan en een soort trapfietsachtig meubel dat eveneens informatie verschaft.

Deze Oranjeroute maakt deel uit van een veel langere route langs Oranjeplaatsen door heel Duitsland (van Moers via Nassau, de Dillenburg, Fulda, Bad Pyrmont, Stolberg, Weimar, Potsdam, Schwerin, Hitzacker naar Lingen).

Een dag later, op 17 mei, was de eindpresentatie van het Euregio project 'Zicht op heden en verleden' bij 't Peeske in Beek. In dit project realiseerde Huis Bergh het weer zichtbaar maken van de motte Montferland, de tentoonstelling en het routeboekje over de Baumberger zandsteen en de herplaatsing van de deuromlijsting van Baumberger zandsteen op de binnenplaats, alsmede de overkapping van de binnenplaats.

De gemeente Montferland organiseerde voor bewoners van zorg- en verpleeghuizen in de regio wederom een duo-fietsevenement op maandag 20 mei. Opnieuw gingen 30 mensen met een beperking (senioren) en hun begeleiders met 30 aangepaste fietsen (zgn. DUO-fietsen) die middag vanuit 's-Heerenberg als groep een route fietsen over een afstand van 15 of 20 kilometer.

Huis Bergh heeft het parkeerterrein ter beschikking gesteld als startplek.

In de meivakantie werd voor kinderen het spel ‘Speel aanvallen en verdedigen in Kasteel Huis Bergh’ georganiseerd. Met een workshop in de wapenkamer over welke technieken de aanvallers van een kasteel gebruikten en hoe de bewoners zo’n aanval dan het beste konden afwenden. De deelnemende kinderen lieten vervolgens zien wat ze geleerd hadden en verdienden zo een diploma. In totaal namen ca. 140 kinderen deel.

Zware regenbuien zorgden ervoor dat de Eucharistieviering op 30 mei, Hemelvaartsdag, niet kon plaatsvinden op het grasveld voor het kasteel, in de open lucht. In plaats daarvan was de viering in de St. Pancratiuskerk.

In het Pinksterweekend vond het evenement ‘De Slag om Bergh’ plaats. Met Stichting Kasteelstad, de Mechteld ten Ham groep, de Compagnie van Grolle, Mars te voet en Bas Baroen is dit evenement op touw gezet. Op zaterdag 8 juni heeft de Compagnie een kampement opgeslagen in het weiland naast het kasteel. Dit was beide Pinksterdagen, 9 en 10 juni, te bezoeken. Daarnaast konden bezoekers en hun (klein)kinderen deelnemen aan tal van activiteiten op voor- en hoofdburcht. Beide middagen voerden de re-enactors een soort toneelspel op waarbij ze de ‘Slag om Bergh’ naspeelden.

Het weer was prachtig, de bezoekers kwamen, zeker voor een eerste keer, in groten getale (ruim 1.000 in totaal) en de meesten waren enthousiast en tevreden over het gebodene.

Vendel hulde

De jaarlijkse kermis in 's-Heerenberg, georganiseerd door het St. Antoniusgilde, startte dit jaar op vrijdagavond 14 juni. Op zaterdagochtend 15 juni vond bij Grenscafé De Peer het traditionele vogelschieten plaats.

In de avond vond de traditionele vendel hulde plaats op het grasveld voor het kasteel. De vendel hulde werd in ontvangst genomen door de vicevoorzitter van het bestuur van

Stichting Huis Bergh, David Overbosch. Bij de toespraken voerde namens de familie van Heek, Goderd van Heek, de een na jongste zoon van dr. J.H. van Heek, het woord. Hij benadrukte de lange band tussen 's-Heerenberg en het St. Antoniusgilde. Ook David Overbosch stond in zijn toespraak stil bij deze band.

Het trof dat de vendelhulde dit jaar samenviel met het familieweekend van de familie Van Heek. Veel leden van de familie konden hierdoor deze mooie traditie bijwonen.

Op donderdag 27 juni vond het jaarlijkse eindconcert van de Muziekschool Oost-Gelderland plaats. In het kader van de Eindmanifestatie laten de leerlingen hun talent zien aan familie en andere belangstellenden.

Zaterdag 29 juni vond de 18de editie van de Nierstichting Rally plaats. Tijdens deze editie deed de Rally ook Huis Bergh aan.

Juli-september

Naast de al hiervoor genoemde activiteiten, was nieuw in het zomeractiviteitenprogramma de tuinrondleiding op zondagochtend. Er was meteen al aardig belangstelling voor en de deelnemers waren zeer geïnteresseerd en enthousiast. De tuinrondleiding is voor groepen ook op andere tijdstippen te boeken.

Maandag 26 augustus vond in het kasteel een studiedag plaats voor leden van de Stichting Kastelen, Buitenplaatsen en Landgoederen en de Nederlandse Tuinen Stichting. Het onderwerp was: Klimaatadaptatie voor bijzondere tuinen. Over het thema klimatologische veranderingen waarbij weersextremen vaker voorkomen zoals extreem zware stormen, langere periodes van droogte en hoge temperaturen, excessieve regenval, zachtere winters en hetere zomers en de gevolgen ervan voor de vaak eeuwenoude tuinen en parken van kastelen en buitenplaatsen. Onderdeel van de studiedag was een rondleiding door de tuinen door de tuinbaas van Huis Bergh, Martin Weijers. Er waren ca. 80 deelnemers.

Mechteld ten Ham weekend

In het weekend van 31 augustus en 1 september vond wederom het jaarlijks terugkerende Mechteld ten Ham weekend plaats in 's-Heerenberg. Een weekend met activiteiten rond deze vermaarde inwoonster van het stadje die in het begin van de 17de eeuw als een der laatsten veroordeeld voor hekserij, op de bandstapel is geëindigd. Huis Bergh heeft aan het weekend meegewerkt door De Plantage open te stellen voor 'Het Fluisterwoud', een kinderspeurtocht op de zaterdag en door terreinen en materieel ter beschikking te stellen voor de jaarmarkt en de openingsbijeenkomst. Terwijl de bezoekers van Het Fluisterwoud vorig jaar vanwege de grote droogte niet konden worden ontvangen in De Plantage, was die dit jaar wel weer gewoon de locatie.

Woensdagavond 11 september vond op de hoofdburcht, voor het bordes de opvoering plaats van een toneelstuk. Intussen is het een jaarlijkse traditie dat de Amerikaanse theatergroep ADG-Europe een stuk opvoert in het Engels van William Shakespeare.

Dit jaar ging het om *A Midsummer Night's Dream*. Ondanks de regen waren er 180 bezoekers, onder wie de vicevoorzitter van het bestuur, David Overbosch, die de aanwezigen kort heeft toegesproken.

Op de laatste dag van september is de nieuwe museumwinkel feestelijk ingewijd.

Oktober-december

Donderdag 3 oktober is de jaarlijkse Duitse dag georganiseerd. Omdat de Duitse Dag in 2018 (op zondag 7 oktober) niet veel Duitse bezoekers opleverde, is besloten vanaf 2019 de Duitse Dag steeds te organiseren op 3 oktober. Dit is in Duitsland een Nationale Feestdag, de Dag van de Duitse Eenheid, en Duitse bezoekers komen dan graag voor activiteiten de grens over. Dit jaar waren er al meer Duitse bezoekers dan in 2018, ca. 40. Volgend jaar wordt nog meer ingezet op een goede marketing en op Duitstalige activiteiten.

Herfstvakantie

De herfstvakantie, van 16 tot/met 23 oktober, stond in het teken van het oogstfeest. In de herfstvakantie konden kinderen in Huis Bergh kennis maken met de middeleeuwse manier van een feest vieren, in dit geval het oogstfeest. Kinderen verkleedden zich tot ridder of hofdame. Daarna was het tijd voor het feest met een lange gedekte tafel en middeleeuwse muziek. De koning(in) kwam binnen met trompetgeschal. Hoe begroet je zo'n hoge gast? De kinderen leerden een middeleeuwse buiging. Wat werd er gegeten in de middeleeuwen? Hoe ging het werken op het land vroeger? De kinderen leerden een middeleeuwse hofdans en ringsteken. Voor het vertrek van de koning was er nog een fotomoment.

Op 23 oktober is een speciale middag gehouden waarbij MBO studenten de invulling van het middeleeuwse oogstfeest mede organiseerden. Voor dit project moesten de studenten met elkaar

samenwerken, ideeën bedenken en in de praktijk uitvoeren. Het project met het Rijn IJssel college in Arnhem duurde in totaal 6 weken.

Sinterklaas op het kasteel

Het weekend van 23 en 24 november stond voor de vijfde keer in het teken van ‘Welkom bij de Sint’. (Groot)ouders en hun (klein)kinderen kwamen beide dagen in groten getale naar het kasteel om allerlei activiteiten te doen rond Sinterklaas en om de goedheiligman een handje te geven. Hoogtepunt was een foto van de kinderen met de Sint. Het bezoek werd besloten met een sfeervolle Pietendisco in de kelder van het kasteel. Het weekend trok ruim

2.700 bezoekers. Ongeveer hetzelfde aantal als vorig jaar. Volgend jaar is het weer mogelijk ‘Welkom bij de Sint’ gedurende twee weekenden te organiseren (19 en 20 november en 26 en 27 november). Dit vanwege de Montferlandrun die wordt georganiseerd op de eerste zondag van december (twee grote evenementen tegelijk kan het centrum van 's-Heerenberg niet aan).

Sinterklaas kan toveren

Voor schoolkinderen was er dit jaar van 25 november t/m 4 december ook weer een Sinterklaasprogramma, in het kader van het project ‘Feest! Weet wat je viert’, in samenwerking met Museum Catharijneconvent Utrecht.

Onder de titel ‘Kan Sinterklaas toveren?’ is dit jaar naar Sinterklaas gekeken als weldoener. Wat is toveren eigenlijk? Bestaat het echt of is dat het uitvoeren van een leuk trucje waar oogbedrog een grote rol bij speelt? En kan Sinterklaas dat, toveren? Kunnen de kinderen ook toveren? Aan het einde van de rit bleek dat het begrip toveren ook een andere, belangrijkere lading dekt: niet iedereen kan misschien even secuur een oogbedrog-trucje uitvoeren, maar iedereen kan iemand helpen, iemand blij maken, en een lach op het gezicht van de ander toveren!

Het programma was al vrij snel helemaal volgeboekt zodat er dit jaar ruim 1.800 kinderen aan deelnamen, ongeveer 300 kinderen meer dan vorig jaar.

29 november: persbijeenkomst Montferlandrun op Huis Bergh

Op de eerste zondag van december vond de jaarlijks terugkerende Montferlandrun plaats, een hardloopwedstrijd van 15 km door het heuvelachtige Montferland. Traditiegetrouw was de persconferentie op de vrijdag ervoor op het kasteel, in aanwezigheid van atleten vanuit de hele wereld.

De jaarlijkse kerstmarkt van de Rotary vond dit jaar plaats op zaterdag 7 december. Er was veel belangstelling mede dankzij het feit dat het droog weer was.

Op de dag erna werd wederom Wereldlichtjesdag georganiseerd. Vanwege het feit dat in de voorgaande jaren de lichtjes op de stellage op de hoofdburcht steeds uitwaaiden, was al besloten het ontsteken van de lichtjes te verplaatsen naar een binnen-locatie, zalencentrum De Gracht. Op de hoofdburcht vormden de deelnemers een kring en bracht een koor een lied te gehore waarna de ceremonie werd afgesloten met passende woorden en het gezelschap terugliep naar De Gracht.

Vanaf vrijdag 13 december was het kasteel geheel in kerstsfeer gebracht. Dit jaar zorgden de 'Heeren van Rheden' voor het ontwerp. In elke ruimte op de begane grond had de kerstversiering een eigen kleur. Zo was de hal helemaal in rood, de Troonzaal in blauw en de Habsburgerzaal uitgevoerd in goud. De uitvoering van het ontwerp was in handen van de eigen dames van het kasteel.

In de troonzaal was een tafel feestelijk gedekt met wit damast, een blauw servies van Rosenthal, zilveren bestek en kristallen glazen van het huis. De kerstperiode was goed voor ruim 1.500 bezoekers.

Omdat het kerstconcert jaren achtereen ruim tevoren al was uitverkocht, is dit jaar besloten het tweemaal uit te voeren.

Op 15 december werd dit jaar het kerstconcert uitgevoerd, in de ochtend en in de middag. Om 11.00 uur en om 16.30 uur bracht de Koorschool Midden-Gelderland o.l.v. Albert Wissink kerstrepertoire ten gehore uit verschillende landen, waarbij het 'Stille Nacht' van F. Gruber niet ontbrak. Het middagconcert was helemaal uitverkocht en bij het ochtendconcert was de hal van het kasteel goed gevuld.

Maandagavond 16 december kwamen de Ridderes in de hal bijeen voor het kerstdiner. Het was een geanimeerde avond.

Openstelling voor museumkaarthouders

Donderdagochtend 19 december was er een speciale openstelling voor Museumkaarthouders. Zij konden het kasteel in kerstfeer bewonderen. In totaal kwamen er 35 bezoekers voor.

Donderdagavond 19 december was er een kerstborrel in de hal voor alle medewerkers van Huis Bergh. De voorzitter sprak allen toe en dankte hen voor hun inzet het afgelopen jaar. De opkomst was groot en iedereen genoot van de gezelligheid en de lekkere hapjes. Dit jaar is gekozen voor een kerstborrel in plaats van een nieuwjaarsborrel om te zien hoe het de medewerkers bevalt. Iedereen was er enthousiast over.

Maandag 30 december vond op de terreinen en in de bossen van Huis Bergh de traditionele jaarlijkse slipjacht plaats, georganiseerd door de Jachtvereniging Soestdijk. Bij de slipjacht wordt niet gejaagd op dieren maar wordt door de meute honden een reukspoor gevolgd dat tevoren is uitgezet. De voorzitter sprak bij de “stirrup-cup” de jagers toe en wenste hen een goede jacht.

Voor (school)kinderen waren er activiteiten in het kader van het kerstfeest en het midwinterfeest. Hieraan namen 200 individuele kinderen deel en ca. 345 scholieren.

Commerciële activiteiten

Kasteelcafé Heeren Dubbel

Begin januari werd duidelijk dat de breuk tussen de compagnons van V.O.F. Kasteel Café Heeren Dubbel definitief is. Per 1 januari 2019 is de huurovereenkomst voortgezet met Kasteel Café Heeren Dubbel B.V., ressorterend onder de B.V. Hotel Ruimzicht van Jos Geerdink, een van de beide voormalige compagnons. Per 1 augustus is de nieuwe huurperiode van vijf jaar voor de benedenruimte in het koetshuis ingegaan met Kasteel Café Heeren Dubbel B.V. Het team van Heeren Dubbel is met schwing van start gegaan.

Huwelijksvoltrekkingen op het kasteel

In 2019 vonden in het kasteel 19 huwelijksvoltrekkingen plaats, voor een bedrag van € 10.635,- in totaal. Voor een bedrag van € 1.925,- lieten bruidsparen hun huwelijksfotoreportages maken in (de tuin van) het kasteel. In 2018 was het totale bedrag € 16.545,-. Mogelijk hangt de lagere opbrengst in 2019 samen met het feit dat er ook veel animo is voor huwelijksfeesten in restaurant Montferland, dat in 2018 is heropend.

Open Trouwdaglocatie

De eerste open trouwdaglocatie van het jaar vond plaats op 26 januari. Er was veel belangstelling en een goede opkomst.

In het najaar deed Huis Bergh mee aan twee trouwlocatie-evenementen. Het eerste was de 'Open Trouwdaglocatie', op zondag 22 september. Er was m.n. veel belangstelling voor buitenhuwelijken. Het weer was er ook naar. Het tweede was het Gelders Trouwevent in Amphion in Doetinchem.

Vorstelijk logeren

In de beide torens op de voorburcht zijn luxueuze suites ingericht waar de gasten de sfeer van de middeleeuwen kunnen ervaren. In januari is het interieur van de beide logeertorens onderhanden genomen: de wanden zijn opnieuw gesausd en de aankleding vernieuwd en waar nodig gemoderniseerd. Januari is een maand waarin door de jaren heen beschouwd relatief weinig overnachtingen worden geboekt. Vandaar dat is gekozen voor deze maand.

In 2019 is in de beide torens in totaal 294 keer overnacht (in 2018 was dat 309 keer). De waardering van de gasten die bij booking.com de accommodatie reserveren is onverminderd hoog: een 9.5. Een lovende recensie van Marianne uit België: 'Van aankomen tot en met vertrek was dit verblijf magisch en fantastisch! Alles overtrof onze verwachtingen!'.

Vrienden

Kasteel Huis Bergh heeft een actieve Vriendenkring van ca. 300 leden. Een aantal van hen, verenigd in de Vriendenwerkgroep, organiseert jaarlijks enkele concerten op het kasteel waaronder het kerstconcert, alsmede een Vriendenmiddag rond een actueel thema, gerelateerd aan de museale collecties.

Dit jaar was de Vriendenmiddag op 6 oktober. De vaste restaurator van Huis Bergh, Pauline Marchand, gaf een toelichting op de restauratie van het schilderij met de 14 Heiligen. Zij ging ook ter plekke bij het door haar gerestaureerde schilderij in de Antoniuszaal nader op een en ander in. Er ontstond overigens wel een levendige discussie over wel of niet aanvullen van zaken, zoals de gezichten, die geheel waren verdwenen. De middag werd afgesloten met een gezellige borrel en trok ca. 70 Vrienden.

Concerten

Het eerste concert van 2019 vond plaats op zaterdag 26 januari. Met de titel: De mysterieuze Gaspard le Roux (het pseudoniem voor een componerende edelman), voerde het klavecijnisten duo Pieter-Jan Belder en Siebe Henstra poëtische klavecimbelmuziek uit. De opkomst was redelijk goed.

Zondagmiddag 17 februari vond een bijzondere muzikale uitvoering plaats in het kasteel: Hollands Glorie, uitgevoerd door Hans Visser en Irena Filippova. Een muzikale reis in beeld en door de tijd langs schatten van de Hollandse en Vlaamse schilderkunst. Het zeventiende-eeuwse trompe-l'oeil schilderij met jachtattributen dat in de hal van het kasteel hangt, speelde hierbij ook een rol. De opkomst was gemiddeld: ongeveer veertig bezoekers.

Reactie van een bezoeker: *‘Wij waren zondag op het concert: Hollands Glorie. We willen jullie een groot compliment maken met dit concert. De manier waarop Hans Visser en Irena Filippova de schilderkunst van de Gouden Eeuw en muziek wisten te verbinden was geweldig. Wij zouden dit nog best wel een keer willen beleven, want de grote hoeveelheid aan informatie over de schilderijen was wel veel om in korte tijd te verwerken’.*

Op zaterdag 6 april vond het voorlopig laatste concert plaats van Stichting Organisatie Oude Muziek met een luitsoirée door David Bergmüller. Uitgevoerd werden composities voor luit en theorbe uit de collectie zeventiende- en vroeg-achttiende-eeuwse kamermuziek aangelegd door Jean Étienne Vaudry, ‘Seigneur de Saizenay et de Poupet’. Deze Vaudry was edelman en enthousiast amateurmusicus. Zijn collectie omvat bijna de hele geschiedenis van de Franse barokluit. DE opkomst was redelijk goed.

Op 24, 25, 26 en 31 juli en op 2 augustus vonden in de Habsburgerzaal weer de jaarlijkse muzikale uitvoeringen plaats in het kader van het Internationale Euregio Rijn-Waal Studentenmuziekfestival. Jonge veelbelovende musici uit Duitsland, Spanje, Zwitserland en China brachten pianomuziekstukken ten gehore van o.a. Bach, Beethoven, Brahms, Chopin, Liszt, Debussy en Ravel. Het festival werd dit jaar voor de twaalfde keer georganiseerd. De toegang was gratis, met een vrijwillige bijdrage. De opkomst lag tussen de 20 en 30 bezoekers met een uitschieter op woensdag 31 juli naar 80 bezoekers. Het extreem warme weer was er mede debet aan dat de opkomst tegenviel ten opzichte van voorgaande jaren.

Op zondag 3 november was er op Huis Bergh een bijzonder pianorecital. Uitvoerenden waren Enrico Reus en Jorrick Simmes. Zij brachten twee indrukwekkende suites voor twee piano's van Sergei Rachmaninoff ten gehore. De geanimeerde uitvoering trok ruim 60 betalende belangstellenden.

Ridders

De Ridders steunen Huis Bergh al geruime tijd financieel. Zoals de ridders in vroeger tijden het kasteel beschermden zo heeft het kasteel ook in deze tijd beschermers nodig. In 2019 waren het 12 in getal. Als dank voor hun bijdrage worden Ridders o.a. in de gelegenheid gesteld het ensemble van kasteel en omliggend landgoed in te zetten voor de promotie van hun eigen bedrijf.

De eerste van de jaarlijkse bijeenkomsten met de Ridder van Huis Bergh vond plaats op zondag 7 april. Deze keer vertelde de restaurator van Huis Bergh, Pauline Marchand, over de langdurige en gecompliceerde restauratie van het zestiende-eeuwse schilderij 'Veertien heiligen' dat weer een ereplaats heeft gekregen in de Troonzaal bij de opening van de seizoententoonstelling 'Nieuwe avonturen met een collectie' op 23 mei.

Op een stralende zaterdag, 14 september, vond het jaarlijkse uitstapje met de Ridder plaats. Het gezelschap van elf personen in totaal verzamelde bij Huis Bergh en gezamenlijk werd de tocht voortgezet naar Wasserburg Anholt. Daar verzorgde een van de rondleiders een voortreffelijke rondleiding in het Nederlands. Aansluitend bleef het gezelschap nog lang nagenieten op het terras van het Schlosskaffee, in een warme nazomerzon.

Op 16 december was het jaarlijkse kerstdiner met de Ridder. In kerstsfeer genoot het gezelschap van een smakelijk diner en geanimeerde tafelgesprekken.

Ridders in 2019

Rabobank Graafschap, Kremer Groep, Pas Reform, Interovo Egg Group, Pfixx Solar, Gemeente Montferland, Optimaal FM/Regio 8, Wim Bosman Expeditie BV/Mainfreight, Hulkenberg bv, Jobmax, Koninklijke Fassin BV, Hannie en Wim Hendriksen.

Heeren

Sinds 2016 beschikt Huis Bergh over een gestaag groeiende groep van Heeren. Hun aantal is in 2019 gegroeid naar 9. Het is een netwerk van ondernemers die het kasteel een warm hart toedragen door jaarlijkse financiële steun. De Heeren betalen € 1.500,-- en mogen in ruil daarvoor het kasteel voor eigen promotie inzetten.

Heeren in 2019

Loodgieters- en Installatiebedrijf Kupers, Bouwbedrijf Hoffman, Heilbron Assurantiën, Oasem Media & Events, Agrio Uitgeverij, Rosendaal Makelaars, Ploccos Horecagroep, Berendhaus Groep. Nieuw toegetreten dit jaar is Herman Haan.

Schenken en Nalaten

Medio oktober meldde zich iemand die Huis Bergh in haar testament blijkt te hebben opgenomen als enige erfgenaam. Een zeer uitzonderlijke gebeurtenis die de aanleiding vormt een kopje op de website aan te maken over Schenken en Nalaten en een flyer daarover te maken. Zij gaf namelijk aan dat het haar veel moeite had gekost hierover informatie te vinden en hoe dit aan te pakken.

Marketing en communicatie

Reeds lange tijd maakt Huis Bergh deel uit van het netwerk ‘Topkastelen’. Doel van het netwerk is gezamenlijk naar buiten te treden en gezamenlijk de mooiste kastelen van Nederland en België onder de aandacht van het publiek in beide landen te brengen. Naast Huis Bergh zijn o.a. aangesloten: Rijksmuseum Muiderslot, Slot Loevestein, Kasteel De Haar Utrecht, Kasteel Amerongen, kasteel Hoensbroek en Gravenstein Gent.

Huis Bergh doet sinds de start van het marketingproject ‘Macht en Pracht van de Gelderse streken’ in 2017, mee aan deze campagne van Regionaal Bureau voor Toerisme Veluwe-Arnhem-Nijmegen (RBT-VAN, voorheen RBTKAN). In 2019 lag de focus op fietsroutes, radioreclames en inzet op social media (9 campagnes met een totaal bereik van 438.725 kliks).

In de loop van oktober is gebleken dat de gemeente Montferland niet in zee gaat met RBT-VAN. Montferland zet uitsluitend in op samenwerking met Achterhoek Toerisme. Dat betekent dat het voor Huis Bergh ook niet zinvol is aan te sluiten bij het Partnerprogramma van RBT-VAN. Als de gemeente meedoet, worden de culturele partners in die gemeente breed meegenomen in de marketingcampagnes. Is dat niet het geval, dan blijft er slechts magere aandacht over deze culturele partners over. Huis Bergh blijft wel partner in het RBT-VAN programma ‘Macht en Pracht van de Gelderse streken’, dit staat namelijk los van gemeentelijke medewerking. Huis Bergh blijft ook meedoen aan het partnerprogramma van Achterhoek Toerisme. Hier werkt de gemeente Montferland ook aan mee wat de positie van Huis Bergh in dit programma aanzienlijk versterkt.

Binnen het marketing netwerk van Achterhoek Toerisme, werkt Huis Bergh nauw samen met de andere grote musea in de achterhoek in ‘Musea Achterhoek’. Tezamen worden marketingcampagnes opgezet. Dit jaar zijn voor het eerst ook radiocommercials uitgezonden over de musea, ook een tag-on over Huis Bergh was zo te beluisteren.

Voor de promotie van het evenement ‘De Slag om Bergh’ hebben we een promotiecampagne gedaan met De Persgroep. De Persgroep bestaat o.a. uit De Gelderlander, Stentor, Huis-aan-Huis kranten en ook een groot nationaal bereik op de nieuwssites, zoals AD.nl, Volkskrant.nl, Parool.nl. Zo kregen we aandacht op papier in de krant, via de website en app op tablet of smartphone. In tekst, beeld, geluid en video. De lokale bezoekers informeerden we via: ‘Je doet het in de Achterhoek’ en hun Facebook pagina met 40.000 volgers. Resultaten van de campagne: 600.000 lezers bereikt uit de directe omgeving. Ruim 1.100 geïnteresseerde lezers hebben 2,5 minuten aandacht gehad voor de boodschap via de longread. Het heeft geleid tot 652 websitebezoeken op de Huis Bergh website.

Eind augustus hebben we een tweede campagne gedaan met De Persgroep om de cultuurliefhebber, 65+ers, te bereiken d.m.v. de inzet van een longread op de website AD.nl. Een longread is een artikel met beeld en geluidfragmenten. Resultaten van deze campagne: 300.000 lezers uit de directe omgeving zijn bereikt.

Ruim 1.800 geïnteresseerde lezers hebben bijna 2 minuten aandacht gehad voor de boodschap via de longread. Deze lezers zijn opnieuw bereikt met een advertentie, wat heeft geleid tot 357 website bezoeken.

In de maand mei verscheen de 'Gids naar Nederlandse musea', van de hand van Micky Piller en Kristoffel Lieten. In deze gids een zeer persoonlijke museumkeuze van de beide auteurs die tevoren al de website www.opwegnaardekunst.nl waren begonnen. Zij selecteerden een dertigtal musea die samen het verhaal van de Nederlandse kunstwereld vertellen. Huis Bergh is daar een van. Uit Gelderland zijn in de gids opgenomen: Kröller-Müller Museum, Museum More en Huis Bergh. Huis Bergh heeft als ondertitel gekregen: 'Unieke laatmiddeleeuwse kunst'. Aan het einde van het hoofdstuk over Huis Bergh staat nog een kwalificatie over bereikbaarheid, parkeren, collectie-informatie, kinderactiviteiten, museumrestaurant en museumwinkel. Alleen op het laatste punt scoort Huis Bergh onvoldoende. Later dit jaar zou de museumwinkel, op zijn nieuwe ruimere plek met breed assortiment ongetwijfeld een ruime voldoende hebben gescoord.

Op 16 augustus verscheen in de reeks 'De mooiste Landgoed wandelingen' bij uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig het deel 'De mooiste Landgoedwandelingen in de Achterhoek' van de hand van Marycke Janne Naber. De laatste wandeling in het boekje voert over het Bergherbospad langs Huis Bergh, de Torenmolen in Zeddam en de Padevoort.

In september heeft Huis Bergh aangegeven interesse te hebben in deelname aan het EuregioNetwerk Industriële cultuur. Dit netwerk bevordert het bezoek aan regionale industriële cultuur aan weerszijden van de grens. Huis Bergh sluit aan vanwege de torenmolen en de band met de textielindustrie via de familie Van Heek.

Bezoekcijfers

De bezoekcijfers liggen beduidend hoger dan in 2018. De evenementen De Slag om Bergh en Welkom bij de Sint leverden extra bezoekers op. Het aandeel scholieren was ook hoger. Hun aantal bedroeg in 2019: 4.603 en in 2018: 2.727. Tenslotte waren er meer bezoekers met een Museumkaart.

30.569 betalende bezoekers bezochten Huis Bergh in 2019. In 2018 waren dat er 3.209 minder, namelijk 27.360. Naar schatting zo'n 20.000 bezoekers zijn in 2019 naar kasteel en omliggend landgoed gekomen zonder het kasteel zelf te bezoeken. Daarnaast bezocht een veelvoud aan bezoekers het Bergherbos, te voet, te paard, op de fiets of op de mountainbike.

Het aantal overnachtingen in de torens lag dit jaar iets lager : 294 tegen 309 in 2018. De inkomsten uit zaalhuur bleven ongeveer gelijk. De inkomsten uit zaalhuur bedroegen in 2019: € 22.850 en in 2018: € 23.265.

De inkomsten uit huwelijksvoltrekkingen en trouwreportages daarentegen bleven achter bij 2018: in 2019 € 10.635 en in 2018: € 16.545. Een verklaring is de concurrentie van het Raethuys in 's-Heerenberg en met name het vernieuwde Montferland als trouwlocatie.

Jaarbezoekcijfers	2018	2019
totaal bezoek	27.360	30.569
vol tarief volwassenen	4.066	4.235
gereduceerd tarief volwassenen	4.577	5.530
kinderen individueel	1.832	1.222
gereduceerd tarief kinderen (scholen)	2.727	4.603
museumkaarthouders	7.710	8.203
bezoekers evenementen (Sinterklaas)	2.704	3.557
gezinskaarten, aantal kinderen en volwassenen	1.045	1.085
gratis entree	1.577	1.247
Duitse bezoekers	220	255

N.b.: Het aantal gratis entree-bezoekers in 2019 is grotendeels te verklaren door bezoekers van de gratis Vriendendag, medewerkers Huis Doorn en kinderen onder 4 jaar.

Museumbezoek

Uit cijfers van de Museumvereniging blijkt het volgende:

In totaal hebben 8203 personen met een Museumkaart Huis Bergh bezocht in 2019.

52,6 % vrouw en 47,1 % man

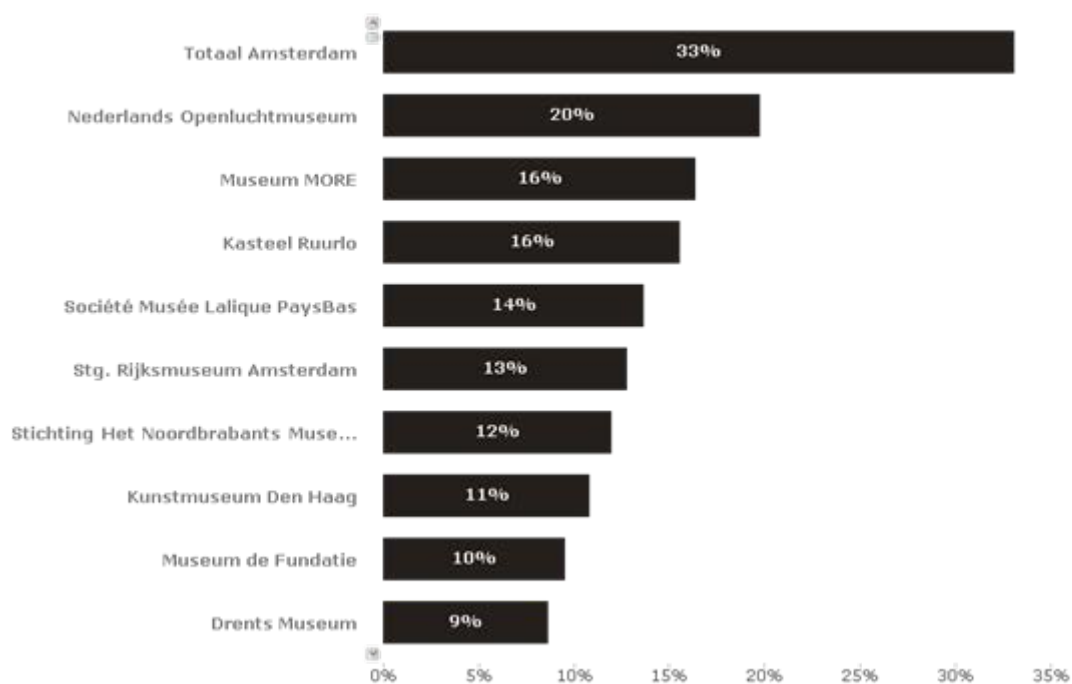
De herkomst van de museumkaart bezoekers:

Bezoekdagen museumkaarthouders

Dag	Aantal	in %
Maandag	174	2,1 %
Dinsdag	886	10,8 %
Woensdag	1.180	14,4 %
Donderdag	1.123	13,7 %
Vrijdag	1.007	12,3 %
Zaterdag	1.719	21,0 %
Zondag	2.114	25,7 %

Onderstaand overzicht geeft aan waar de bezoekers van Huis Bergh met de Museumkaart ook met name naar toe gaan.

2. Collecties

Behoud & Beheer

De collectiewacht van Erfgoed Gelderland heeft verschillende collectieonderdelen geïnspecteerd en aanbevelingen gedaan voor passieve en actieve conservering. Deze aanbevelingen worden gefaseerd uitgevoerd. Zo heeft de houtspecialist dit najaar bij zijn inspectie actieve houtworm gesignaleerd in een middeleeuws houten beeld, een middeleeuws drieliuk op paneel, een houten kastje en in een houten stoeltje. Een houtrestaurator heeft deze objecten vervolgens in de winter behandeld door ze een maand lang bij relatief hoge temperatuur in een luchtdichte zak met stikstof gevuld te plaatsen. Deze behandeling bleek afdoende.

Op 19 november kreeg Huis Bergh het verheugende bericht dat de Vereniging Rembrandt een financiële bijdrage levert aan de restauratie van het crucifix van Meester Arnt van Kalkar. Dit crucifix is momenteel in depot, het blijkt echter bijzonder genoeg het een plek te geven in de Antoniuszaal. Het gloedvolle betoog dat adviseur Frits Scholten op papier heeft gezet ten faveure van het stuk heeft de commissie van de Vereniging Rembrandt overtuigd dat het crucifix het verdient gerestaureerd te worden.

Het zal op zaal hangen bij de opening van de nieuwe seizoenstentoonstelling over de collectie Mengelberg. Het crucifix is ook uit de collectie Mengelberg afkomstig.

Het in 2017 verworven Kroniekenhandschrift

Na een 'logeerpartij' van drie maanden is dinsdag 6 augustus het Kroniekenhandschrift opgehaald bij de UB in Leiden. Het was daar tijdelijk ondergebracht zodat een aantal wetenschappers het kon bestuderen met het oog op de wetenschappelijke publicatie die zal verschijnen bij de tentoonstelling in 2021.

Meteen aansluitend, van 7 t/m 9 augustus logeerden Jeanne Verbij-Schillings (met echtgenoot) en Anne Korteweg op het kasteel om de laatste collatie van de teksten van het manuscript uit te voeren. Voor de laatste keer liep Jeanne Verbij, die samen met Wim van Anrooij de redactie voert van de wetenschappelijke publicatie, alle getranscribeerde teksten na op ingesloten foutjes, deze keer met het origineel ernaast.

Na een periode van ruim drie jaar in het restauratieatelier keerde op 17 april het paneelschilderij met de 14 Heiligen terug. De restauratie kostte zoveel tijd vanwege onverwachte en onaangename verrassingen bij de vernisafname. Deze zijn fraai beschreven in de publicatie bij de gelijknamige

seizoenstentoonstelling 'Nieuwe avonturen met een collectie'. De vaste restaurator van Huis Bergh, Pauline Marchand, heeft de restauratie uitgevoerd. Het was een moeilijke en langdurige restauratie o.a. doordat bij het afnemen van de vernis in de ruimte zwevende hoofddeksels zichtbaar werden. De bijbehorende hoofden waren door de tand des tijds verdwenen. De vraag was hoe de kale plekken in het schilderij zo onzichtbaar mogelijk te maken zodat het oog van de

beschouwer zoveel mogelijk getrokken zou worden naar wat er nog wel op het schilderij is te zien. Daarin is Pauline Marchand goed geslaagd.

Tegelijk met de 14 Heiligen kwam het voor de deze tentoonstelling gerestaureerde schilderij 'Het lot bepaalt' terug op Huis Bergh.

Geologiecollectie Jan Herman Alexander van Heek

Jan Herman Alexander van Heek, de oudste zoon van Jan Herman van Heek, heeft een collectie van voornamelijk fossielen en bijzondere gesteenten verzameld in de loop van enige decennia. Het gaat grotendeels om vondsten gedaan in de Achterhoek, in Twente en het aangrenzende Duitse gebied. Deze

collectie wordt geïnventariseerd door Jan Drent, als bewindvoerder van het legaat. Met hem is het elders onderbrengen van de collectie besproken omdat deze niet past binnen het collectie- en presentatiebeleid van Stichting Huis Bergh en omdat bij de Stichting de geologische kennis ontbreekt. Als mogelijke overnamekandidaat heeft de heer Drent De Museumfabriek, onderdeel van Rijksmuseum Twenthe, voorgedragen. Medewerkers van dat museum hebben op 25 november een bezoek gebracht aan de geologiekelders. Zij zijn enthousiast over mogelijke overname.

Verwervingen & Bruiklenen

Huis Bergh heeft in 2019 geen stukken voor de collectie verworven. Wel zijn verschillende keren objecten aangeboden, waaronder kasten, maar Huis Bergh heeft deze objecten niet aanvaard omdat er geen directe band was met de heren en graven van Bergh en evenmin met dr. J.H. van Heek, een voorwaarde waar verwervingen - aankopen en ook schenkingen - moeten voldoen.

Op voorspraak van prof. Dr. Henk van Os, adviseur van Huis Bergh, heeft Huis Bergh in 2019 een groot paneelschilderij van Museum Het Valkhof in langdurig bruikleen ontvangen. Het laatmiddeleeuwse Italiaanse schilderij is maar liefst 2m34 lang en stelt de kroning van Maria voor. Het heeft een mooie plek gekregen in de nieuw ingerichte Antoniuszaal.

Uitgaande bruiklenen

In 2019 heeft Huis Bergh één verzoek voor een bruikleen gehonoreerd. Bij een bruikleenverzoek wordt altijd een zorgvuldige afweging gemaakt, daarbij worden de volgende aspecten meegewogen:

- mogelijke wederkerigheid: kan Huis Bergh in de toekomst een beroep doen op de aanvragende organisatie voor een bruikleen?
- de conditie van het gevraagde object: laat de huidige conditie transport en alle daarbij behorende handelingen toe?
- het belang van het object voor Huis Bergh: maakt het gevraagde object deel uit van de vaste opstelling en kan het daaruit gemist worden?
- de uitstraling op Huis Bergh: gaat het om een belangrijke tentoonstelling, liefst met een publicatie, die zorgt voor versterking van de naam van Huis Bergh?

Aan Museum Kasteel Wijchen te Wijchen leende Huis Bergh een kaarsenstandaard (inv.nr. 775-01) en een schenkan (inv.nr. 633) uit voor de tentoonstelling 'Emilia van Oranje Nassau. Kasteelvrouwe in Wijchen'. In eerste instantie gedurende de periode van 22 maart tot 1 september 2019. De periode is in september verlengd tot en met 1 februari 2020.

Een bruikleenaanvraag van Museum Veenendaal voor het portret van "Maria van Hongarije" op hout naar Jan Cornelisz. Vermeyen, circa 1530-1540 (inv.nr. 85) werd afgewezen omdat het museum niet voldeed aan de bovenstaande eisen.

Archief

De dienstverlening betreffende het beheer van de oude archieven van Huis Bergh is, als in voorgaande jaren, behartigd door het Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers (ECAL). De door het ECAL gedetacheerde archivaris heeft met vier vrijwilligers het archief bemand.

De werkzaamheden richtten zich op ontsluiting, materiële verzorging van de aanwezige archieven, dienstverlening aan de Stichting Huis Bergh en beschikbaarstelling van informatie aan het publiek.

Wat de materiële verzorging en ontsluiting betreft, richtte de aandacht zich op het persoonlijk archief van dr. J.H. van Heek. Gewerkt werd aan het nader toegankelijk maken (meer gedetailleerde) beschrijvingen van de dagboeken en het afzonderlijk beschrijven van de tekeningen in de 92 schetsboeken. Verder hield een medewerker zich bezig met het beschrijven van de collectie (aantekeningen uit het huisarchief) van de historicus A.G. van Dalen. Twee vrijwilligers werkten aan het maken van transcripties van minuutboeken waarin de grafelijke ordonnanties staan opgeschreven.

Wat de verstrekking van informatie betreft is voor de Stichting Huis Bergh gezocht naar bouwkundige informatie ten behoeve van de aanleg van overkapping op de binnenplaats, de 's-Heerenbergse molen en de beplanting van de wal.

Voor de bestudering van het 'Berghse handschrift' namen archivaris en vrijwilligers de transcriptie van een deel van het handschrift voor hun rekening. Verder is onderzoek gedaan naar vermeldingen van dit handschrift in het 15e-eeuwse deel van het huisarchief. De archivaris nam deel aan overleg ter voorbereiding van een expositie en publicatie daarover. Verder deed hij voor zijn aandeel in de publicatie onderzoek naar Huis Bergh in de 15e-eeuw.

In de tweede helft van het jaar is een studente geschiedenis aan het archiefpersoneel toegevoegd. Zij inventariseerde de in het handschrift aanwezige watermerken. Dit ter ondersteuning van de specialisten die dit aspect bij hun onderzoek betrekken.

Verder is assistentie verleend bij het onderzoek naar de verwerving van de collectie Mengelberg. De archivaris werkte mee aan de proefopzet en uitvoer van een rondgang door het kasteel voor leerlingen van de onderbouw van het middelbaar onderwijs.

Wat de informatieverstrekking aan derden betreft zijn per mail ingekomen verzoeken om informatie beantwoord. De webpresentatie van het archief op de website van Huis Bergh en van het ECAL maakt dat raadplegers nogal eens verzoeken om aanwijzingen of aanvullende informatie (zoals foto's van zegels).

Gedurende de dinsdagen is de Munt (op afspraak) 50 weken toegankelijk geweest voor archiefonderzoekers. Er werden 77 bezoekers geregistreerd. Onderzoek werd onder meer gedaan naar boerderijgeschiedenis, de soevereiniteit van het Huis Bergh in de 15e eeuw en de opvang van evacués in Huis Bergh in de jaren 1944/45.

In september moesten de archiefmedewerkers afscheid nemen van collega-vrijwilliger Sjef Knevel die Huis Bergh sinds 2005 tot een paar maanden voor zijn dood in huisarchiefzaken wekelijks trouw had gediend.

3. Kasteel en omliggend landgoed

In stand houding

Op 1 januari is Abko Zweverink bij Huis Bergh gestart als gebouwenbeheerder. Hij heeft zich in zijn eerste jaar bij Huis Bergh goed kunnen inwerken. Hij heeft o.a. een meerjarenonderhoudsplan opgesteld, een subsidieaanvraag ingediend in de nieuwe subsidieregeling restauratie rijksmonumenten 2019-2020 en de werkzaamheden die de afgelopen jaren zijn uitgevoerd geëvalueerd.

Afwijzing aanvraag POM-status

Op 23 januari deelde het regiohoofd Oost van de RCE, de heer Jan van 't Hoff, telefonisch mee (wat eerder al sub rosa bekend was) dat de aanvraag voor de POM-status wederom is afgewezen. Een zeer grote teleurstelling. In een evaluatiegesprek op 13 februari zijn de redenen voor afwijzing besproken, m.n. het niet kunnen aantonen dat minstens de helft van de monumenten in redelijk tot goede staat verkeert en onvoldoende deskundigheid op het gebied van monumentenzorg binnen de eigen organisatie in de afgelopen 5 jaar. Het was een prettig gesprek waarin Huis Bergh heeft aangekondigd in 2021 een nieuwe poging te wagen. In de eerste plaats vanwege de status en de nagedachtenis aan dr. J.H. van Heek, pionier op het gebied van monumentenzorg van het eerste uur en in de tweede plaats vanwege het financiële voordeel dat de POM-status met zich meebrengt, zoals een financiële bijdrage voor het onderhoud van de verhuurde panden die nu niet wordt ontvangen.

Op 5 augustus heeft de firma Fugro metingen gedaan naar de zettingen t.o.v. de in 2.000 aangebrachte meetpunten in het kasteelcomplex. De metingen zijn tussen 2000 en 2004 jaarlijks verricht en daarna gestaakt. De resultaten gaven zorgelijke zettingen te zien. De gebouwenbeheerder heeft de resultaten in het halfjaarlijks

monumentoverleg besproken en meegenomen in de subsidieaanvraag voor een grote restauratie in het kasteelcomplex. In deze aanvraag zijn o.a. ook het verbeteren van de waterkwaliteit van de gracht meegenomen en de renovatie van de gewelkelder.

Brandveiligheid kasteelcomplex

Naar aanleiding van een verzoek van Huis Bergh aan de gemeente Montferland om een brandput te mogen slaan net buiten het eigen terrein op gemeentegrond (dit op advies van de brandweercommandant met wie Huis Bergh jaarlijks overlegt over de brandveiligheid), is Huis Bergh uitgenodigd voor een gesprek met de VNOG in Didam op 16 januari. Ter plekke werd een memo uitgereikt waarin de brandweer de huidige situatie bij Huis Bergh schetste en waarin sprake was van een 'afbrandscenario'. In het overleg kwamen maatregelen naar voren die Huis Bergh zou kunnen nemen zoals compartimentering en het installeren van een sprinkler installatie. Voorts werd aangeraden in gesprek te gaan met de Slangenburg en advies in te winnen bij de RCE. Naar aanleiding van het bezoek aan de Slangenburg en overleg met de RCE is aan Prevent

IVG gevraagd een rapport uit te brengen over de huidige situatie en de noodzakelijke maatregelen en daaraan verbonden kosten. Huis Bergh heeft Vitens gevraagd of de waterdruk op de waterkraan op de voorburcht verhoogd kon worden. Toen dat niet het geval bleek, heeft Huis Bergh gevraagd of er dan een put geslagen kan worden op het eigen terrein met voldoende waterdruk. Omdat Vitens de waterdruk niet kon garanderen en de kosten voor het slaan van een put aanzienlijk zijn, heeft Huis besloten daarvan af te zien.

Op 12 november vond een vervolgesprek plaats met de burgemeester en ambtelijk contactpersoon Antoin Jansen, de voorzitter van het bestuur en de directeur over de brandveiligheid en de te nemen maatregelen. Huis Bergh heeft aangegeven nog geen officiële reactie te hebben ontvangen van de brandweer op het rapport en de te nemen maatregelen. Zodra die reactie er is, gaat Huis Bergh in 2020 over tot uitvoering van de maatregelen.

Evaluatie samenwerking Geldersch Landschap en Kasteelen en Stichting Huis Bergh op gebied van bouwkundig advies

In aanwezigheid van de voorzitter, de directeur en de gedetacheerd bouwkundig adviseur van Stichting Geldersch Landschap en Kasteelen vond op 20 februari de jaarlijkse evaluatie plaats van de samenwerking tussen GLK en Huis Bergh op dit vlak. Beide partijen toonden zich tevreden met de huidige manier van werken.

Aanvraag subsidieregeling restauratie rijksmonumenten 2019-2020

De RCE heeft in de voorzomer van dit jaar een extra subsidieregeling (€ 60 miljoen beschikbaar) bekend gemaakt voor restauratie, verduurzaming en verbetering van de toegankelijkheid van een groot rijksmonument. In totaal kon 90% subsidie worden ontvangen over de subsidiabele kosten (die minimaal € 2.500.000 moesten bedragen). De aanvraag kon worden ingediend tot 16 september.

In overleg met de voorzitter en de directeur van Stichting Huis Bergh en in overleg met onze adviseur bij de RCE, Annet Kock-Rood, en met medewerking van onze accountant, heeft de gebouwenbeheerder, Abko Zweverink, snel geschakeld en een aanvraag ingediend bij de RCE.

Waarom deze aanvraag?

Huis Bergh heeft aardig wat extra opgaven op het gebied van restauratie (m.n. achterstallig onderhoud en zorgwekkende zettingen in de fundering), verduurzaming en verbetering van de toegankelijkheid van het kasteelcomplex. Deze zijn allemaal in samenhang met elkaar en met het oog op de toekomst verwoord in een nieuw beleidsplan 'gebouwd'. Ook de verbeteringen aan de kasteelkelder, de waterkwaliteitsverbetering gracht en een doorgang binnendoor naar de achterste kelders zijn meegenomen in de ingediende aanvraag.

In totaal is voor een bedrag van € 5.146.002 aangevraagd. De subsidiabele kosten bedragen € 2.696.002 waarvan Huis Bergh 10% voor eigen rekening moet nemen. Daarnaast moet Huis Bergh de niet-subsidiabele kosten voor eigen rekening nemen. In totaal gaat het daarbij om een bedrag van € 2.719.600. Ter dekking van een deel van deze kosten vraagt Huis Bergh voor een bedrag van € 2.000.000 subsidie aan bij de provincie Gelderland. Bij toekenning bedraagt de bijdrage van de provincie 60%, zijnde € 1.200.000. In dat geval blijft er voor Huis Bergh een

bedrag over om zelf te financieren van € 1.519.600. Verdeeld over drie jaren (maar het mag zelfs worden verdeeld over zes jaren) komt dit neer op een jaarlijkse eigen bijdrage van

€ 506.831. De accountant van Huis Bergh heeft onderbouwd dat dit bedrag door Stichting Huis Bergh is op te brengen. Het bestuur heeft ingestemd met deze aanvraag.

Helaas zou Huis Bergh begin 2020 te horen krijgen dat de aanvraag is afgewezen.

Wapenleeuwen en tuinzoulen

Op 31 oktober bezocht Hendrik Jan Tolboom, natuursteenspecialist van de RCE, Huis Bergh om de beide wapenleeuwen en de beide zuilen in de historische tuin te inspecteren en advies uit te brengen over het onderhoud. De beide wapenleeuwen vormen één rijksmonument en de beide zuilen ook. Deze twee rijksmonumenten worden door de Monumentenwacht Gelderland nog niet apart geïnspecteerd. Huis Bergh heeft daar nu om verzocht, ook met het oog op het verwerven van de POM-status. Daarvoor is het noodzakelijk dat minimaal de helft van de rijksmonumenten aantoonbaar in (redelijk) goede staat verkeert. Een opgave waar de gebouwenbeheerder de schouders onder heeft gezet. Het advies van Hendrik Jan Tolboom was om een deskundige op het gebied van tuinbeelden en het behoud ervan, Sanna Snellaars, te raadplegen.

Project verplaatsen kassa/museumwinkel en verkleedruimte Ridderslag

Onder leiding van Liane Meijer is in de loop van februari begonnen met het opruimen van de schilderskelder en de aangrenzende ruimten. Dit met het oog op het verplaatsen van de verkleedruimte naar de schilderskelder zodat daarna de ruimte onderin de donjon (waarin de verkleedruimte nu is gehuisvest) aangepast kon worden voor het daarin onderbrengen van de kassa en museumwinkel. De ruimten bleken enorm veel troep te bevatten die allemaal is afgevoerd. Daarna zijn ze grondig schoon gemaakt en gewit voor zover wenselijk. Bij dit werk bleek een van de vrijwilligers van onschatbare waarde. Wout van Zeben heeft Liane Meijer vrijwel dagelijks bijgestaan bij het zeer zware werk.

Onder leiding van Liane Meijer hebben Wout van Zeben, Mies Winkelman en Maryan Klaassen vervolgens op 8 juli de nieuwe Ridderslagruimte in de schilderskelder ingericht. Ook is er nieuwe (led)verlichting aangebracht. De gang van de gewelkelder achterom naar de ruimte onderin de donjon, waar de nieuwe kassa- en museumwinkel is gerealiseerd, is eveneens opgeruimd en schoongemaakt zodat het mogelijk is binnendoor van de nieuwe kassa- en winkelruimte naar de gewelkelder te lopen. De kassa en museumwinkel is, nadat deze helemaal is opgeruimd en schoongemaakt, voorzien van een tochtportaal, nieuwe (led) verlichting en ingericht met nieuwe kasten en een kassameubel.

Maandag 30 september was de nieuwe kassa en museumwinkel onderin de donjon gereed en voorzien van een nieuw assortiment. Aan het einde van de middag is met de medewerkers het glas geheven op de nieuwe ruimten.

Project herplaatsing deuroplijsting en overkapping binnenplaats

Vanwege de slechte staat is de originele deuroplijsting van de hoofdingang van het kasteel, gemaakt van Baumberger zandsteen, aan het begin van deze eeuw vervangen door een kopie van Bentheimer zandsteen, een steensoort die veel beter bestand is tegen weersinvloeden. Bij het vervangen van de originele deuroplijsting uit het begin van de 18de eeuw is de wens uitgesproken deze weer op te bouwen op een plek beschermd tegen weersinvloeden. Die plek is uiteindelijk gevonden: de binnenplaats van het kasteel. De opgeslagen blokken van de oude deuroplijsting bleken in 2017 verrassend compleet en in goede staat.

Het was de bedoeling begin 2018 de oude omlijsting op te bouwen op een stalen frame op de binnenplaats die zou worden overkapt. Helaas liep het project grote vertraging op. Aanvankelijk doordat een bouwvergunning op zich liet wachten en vervolgens de tekeningen van de constructietekenaar. Daardoor is het project pas tussen april en eind juni 2019 gerealiseerd. Eerst werd een steiger opgebouwd op de binnenplaats.

Vervolgens tilde een grote bouwkraan op 30 april het frame voor de overkapping en delen voor het frame waarop de deuromlijsting is opgebouwd over het dak, onder grote belangstelling van de pers. De operatie verliep vlekkeloos. In mei is de kunststof overkapping geplaatst en het frame voor de deuromlijsting opgebouwd. Vervolgens zijn de originele blokken zorgvuldig stuk voor stuk op het frame gemonteerd.

Op de laatste werkdag van de maand juni was de herplaatsing van de originele achttiende-eeuwse deuromlijsting van Baumberger zandsteen op de overkapte binnenplaats een feit.

Het is de bedoeling dat het publiek de deuromlijsting kan bezichtigen. Daartoe moet er nog wel een tochtportaal worden geplaatst achter de toegangsdeur naar de binnenplaats omdat die recht tegenover de toegangsdeur tot het kasteel ligt. Dit veroorzaakt een sterke tochtstroom. Op de binnenplaats zijn ook de originele zandstenen gevelstenen van de Jachtkamer op de motte Montferland geplaatst en de overgebleven putti van Baumberger zandsteen die oorspronkelijk de tuinen sierden.

Het project is financieel mede mogelijk gemaakt door de Euregio Rhein-Waal.

Historische Tuinen en Parkbos De Plantage

Er stond een dunning gepland in de Plantage voor de nazomer van 2018. Ook zou er in het Sterrebos gedund worden. Voor de nieuwe aanplant in de lanen moet immers meer ruimte gecreëerd worden om de jonge boompjes een goede kans te geven.

Op sommige plekken zijn al een aantal keren de jonge bomen, die het toch niet gered hadden, vervangen.

Eikenspintkever en droogte zijn hier de oorzaak van het doodgaan in de afgelopen jaren. De oudere bomen die hier dicht langs de paden staan nemen veel vocht en licht weg voor de jonge aanplant.

Helaas heeft ook in 2018 geen van de aannemers een prijs durven af te geven voor de dunning. Dit komt omdat het gebied moeilijk toegankelijk en kwetsbaar is. Tevens zit er in veel eiken ijzer, afkomstig van granaatscherven en kogels uit de Tweede Wereldoorlog. De aannemer kan dit hout vaak moeilijk kwijt raken op de houtmarkt.

Desondanks zijn in de loop van 2019 toch twee aannemers gevonden die het werk wel willen uitvoeren en die dan ook een offerte hebben uitgebracht. In december heeft het bestuur een van de aannemers de opdracht gegund. Het werk zal in september/oktober 2020 worden uitgevoerd. De verwachting is dat het project geen of een klein positief saldo zal opleveren.

4. Monumenten en andere panden

In stand houding

Dit jaar vond ook weer de (twee)jaarlijkse inspectie plaats van alle rijks- en gemeentelijke monumenten door de Monumentenwacht Gelderland. Voor het eerst is ook een aantal niet-monumentale panden opgenomen in de inspectieronde. Op basis van de rapportages worden de jaarlijkse onderhoudsplannen opgesteld en bijgesteld.

Nadat in de voorzomer reeds was afgesproken dat met ingang van 2020 al het onderhoud aan de panden van de stichting, zowel die met SIM-subsidie, als de verhuurde panden, in handen zou komen van de gebouwenbeheerder van Huis Bergh, is op de laatste dag van september, om moverende redenen, een einde gekomen aan de samenwerking met de projectleider van GAJVBW voor de projecten van Huis Bergh.

Monumentenoverleg

Op 17 januari vond het eerste kwartaaloverleg van dit jaar plaats tussen directeur, gebouwenbeheerder, projectleider en de bouwkundige adviseurs van Huis Bergh, Gerrit Bouwhuis en Menno Tillema. Besproken onderwerpen: kennismaken met gebouwenbeheerder; afwijzing POM-status; restauratie zwarte molen; terugplaatsen zandstenen deuromlijsting en overkapping binnenplaats; revitalisering kasteelkelder; verbeteren waterkwaliteit gracht; verplaatsen kassa en museumwinkel; onderhoud panden.

Op 11 april vond achter elkaar het interne kwartaaloverleg plaats met de bouwkundige adviseurs en het halfjaarlijks Monumentenoverleg met de vaste vertegenwoordigers van RCE, provincie Gelderland en gemeente Montferland.

De belangrijkste agendapunten bij beide overleggen waren: tweede fase van de restauratie van de zwarte molen; terugplaatsen van de zandstenen deuromlijsting en overkapping van de binnenplaats; verplaatsen kassa en winkel naar ruimte onderin donjon; periodiek onderhoud gebouwen; verbeteren waterkwaliteit gracht; revitalisering kasteelkelder; renovatie van De Gaarde 3 en de nieuw te bouwen materieelloods; de status van de Galgenberg: is het een groen rijksmonument of een gebouwd rijksmonument?; de optie mee te werken aan een parkeerplaats voor bewoners op het terrein van Huis Bergh grenzend aan De Bleek. Op dat laatste punt heeft de RCE negatief geadviseerd omdat het de groene zone rond het kasteel aantast.

Op 8 oktober vond achter elkaar het interne kwartaaloverleg plaats met de bouwkundige adviseurs en het halfjaarlijks Monumentenoverleg met de vaste vertegenwoordigers van RCE, provincie Gelderland en gemeente Montferland.

In het kwartaaloverleg is afgesproken dat de rol van de bouwkundig adviseur Menno Tillema voortaan is de stukken die de gebouwenbeheerder opstelt voor het bestuur te toetsen en van een advies aan het bestuur te voorzien. Verder is afgesproken dat de rol van bouwkundig adviseur Gerrit Bouwhuis meer op ad hoc basis wordt ingevuld, als klankbord voor de gebouwenbeheerder. Daarmee was de noodzaak van een kwartaaloverleg vervallen en is dit overleg dan ook opgeheven.

In het halfjaarlijks overleg is afgesproken dat hierin voortaan namens Huis Bergh alleen de gebouwenbeheerder en de directeur zitting hebben. De directeur zit voor en de bestuurssecretaresse maakt het verslag. In het halfjaarlijks overleg is medegedeeld dat om moverende redenen de samenwerking met de projectleider van GAJVBW is opgezegd en dat, mede ten gevolge daarvan, de samenwerking met Bouwbedrijf Hoffman on hold is gezet. Punten die verder in het halfjaarlijks Monumentenoverleg aan de orde kwamen: aanvraag subsidieregeling restauratie rijksmonumenten 2019-2020; restauratie zwarte molen fase 2; afronding project herplaatsen zandstenen deuroplijsting en overkapping binnenplaats; afronding project verplaatsen kassa en winkel naar nieuwe locatie; renovatie De Gaarde 3; nieuw te bouwen materieelloods; geschikt maken parkeerterrein voor bussen en onderhoud van de gebouwen

Met bouwbedrijf Hoffman hebben in de loop van oktober enkele gesprekken plaatsgevonden over de afrekening van de restauratie van de eerste fase van de zwarte molen, die hebben geleid tot een voor beide partijen aanvaardbare uitkomst.

Eind oktober is met wederzijdse instemming de samenwerking tussen bouwkundig adviseur Gerrit Bouwhuis en Stichting Huis Bergh opgezegd.

Huurderswisselingen

In maart bereikte Huis Bergh het trieste bericht dat de huurder van de Gaarde 3 was overleden. De woning is heel lang door dezelfde huurder bewoond geweest en was dringend toe aan grondige renovatie. De gebouwenbeheerder heeft daarvoor een plan opgesteld dat in het halfjaarlijks Monumentenoverleg van april is besproken. Omdat het alleen om interne aanpassingen gaat, was een bouwvergunning in dit geval niet nodig. Na aanbesteding is gekozen voor aannemer De Vries om de renovatie uit te voeren. Deze is in oktober gestart en zal in januari 2020 gereed zijn. Een nieuwe huurder is intussen al gevonden.

In de loop van 2018 werd duidelijk dat de bewoonster van Peeskesweg 50 het pand zou gaan verlaten. Voor deze woning, genaamd 'Het zwarte lammetje', meldde zich een echtpaar dat het sterk verouderde pand wilde kopen om op het terrein een nieuw, soortgelijk huis te laten bouwen. Het bestuur van Stichting Huis Bergh heeft ingestemd, ook met het plan voor het nieuwe pand. De grond blijft eigendom van Huis Bergh en is in erfpacht aan de nieuwe bewoners uitgegeven. Begin 2019 heeft de sleuteloverdracht plaatsgevonden en is de pachtovereenkomst afgesloten.

Torenmolen Zeddham

Een bijzonder monument, in bezit van Stichting Huis Bergh, is de grafelijke korenmolen in Zeddham uit 1441. Het is een z.g. torenmolen, een van de Top 100 Rijksmonumenten, de oudste nog bestaande windmolen in Nederland.

Een groepje vrijwillige molenaars houdt de molen maalvaardig en een groepje enthousiaste rondleiders organiseert rondleidingen in de molen. Dit jaar bezochten 582 betalende bezoekers de molen voor een rondleiding.

Op woensdag 8 mei, heeft molenaarsleerling Thije Jansen zijn molenaarscontract op Huis Bergh getekend nadat hij een dag eerder zijn molenaarsdiploma had behaald. Hij is nu officieel molenaar op de Zeddammer molen.

Molenoverleg

Tweemaal per jaar vindt overleg plaats met de ABH (Adviescommissie Behoud en Herstel), de molenaars en een vertegenwoordiging van de rondleiders van de torenmolen. Voorafgaand aan deze vergaderingen voert de ABH een inspectie uit van de molen en het maalwerk en overlegt haar bevindingen met de

projectleider van het architectenbureau GAJVBW zodat zij in overleg kunnen afspreken welk onderhoud het komende half jaar wordt uitgevoerd.

Het eerste halfjaarlijkse overleg met de ABH, de molenaars en molencommissie, vond plaats op maandag 15 april. Punten op de agenda waren o.a.: kennismaking met de nieuwe gebouwenbeheerder, de stand van zaken op de Zeddammer molen, de restauratie van de zwarte molen en de openstelling ervan vanaf 2020 voor rondleidingen. Bij dit laatste punt was ook John Vermaas aanwezig die de rondleidingen in de zwarte molen op touw gaat zetten. De kennis van de groep rond de Zeddammer molen is daarbij zeer waardevol.

Het tweede halfjaarlijks overleg met de ABH en de molencommissie vond plaats op maandag 14 oktober. Het onderhoud van de Zeddammer molen is uitvoerig besproken. Ook is afgesproken een startbijeenkomsst te beleggen voor de tweede fase van de restauratie van de zwarte molen. Eigenlijk had die zijn beslag moeten krijgen vanaf september dit jaar en afgerond moeten zijn voor het einde van 2019 maar door het beëindigen van de samenwerking met de projectleider heeft de restauratie vertraging opgelopen. Bij de provincie is uitstel met een jaar aangevraagd en verkregen. In het overleg met de molencommissie kwam naar voren dat de groep gidsen

uitbreiding heeft. Tevens kwam naar voren dat de gidsen van de Zeddammer molen bereid zijn rondleidingen te organiseren in zowel de Zeddammer als in de zwarte molen, zodra de restauratie daarvan gereed is.

Project restauratie 's-Heerenbergse molen tweede fase

Tijdens de restauratie van zwarte molen, eigendom van Stichting Huis Bergh, in 2018, bleek dat er nog een tweede restauratiefase op moest volgen. In deze tweede fase zouden m.n. voorzieningen aangebracht moeten worden voor de veiligheid van medewerkers en bezoekers en basale sanitaire voorzieningen (aanrechtblok en wc). De projectleider van GAJVBW heeft hiervoor een ontwerp met kostenraming gemaakt ten bedrage van € 100.000,00. Hiervoor heeft hij vervolgens een subsidieaanvraag ingediend bij de provincie Gelderland die is gehonoreerd (€ 60.000,00). Door het verbreken van de samenwerking met de projectleider van GAJVBW heeft de uitvoering van de tweede fase aanzienlijke vertraging opgelopen. Dit jaar kon met de uitvoering niet meer worden gestart. Bij de provincie Gelderland is uitstel voor de realisatie aangevraagd en verkregen tot eind 2020.

5. Bossen en landerijen

In stand houding

In januari is ook gestart met de dunningen in de bosgebieden van Huis Bergh. Door de dunningen langs de Zeddamseweg in 's-Heerenberg is de zwarte molen beter zichtbaar geworden vanaf de weg, ook al is het zicht nog niet optimaal en zal dit door verstandige kap en dunning en verwijdering van ondergroei nog verder moeten worden verbeterd. In het bosperceel waarin de molen staat moest ook een groot aantal fijnsparren worden gekapt, evenals in het Bergherbos. De reden is dat deze bomen zijn aangetast door een insect, de letterzetter. In overleg met de firma die de dunningen en de kap uitvoerde zijn alle aangetaste bomen gekapt. Aangetast maar nog levend brengen de bomen nog iets op. Dood zijn er alleen maar kosten voor Huis Bergh. De kap kon door de omvang van het werk niet gereed zijn voor de start van het broedseizoen. Begin maart is hierover een persbericht verstuurd om het publiek op de hoogte te stellen. De faunawet is nageleefd bij de verlengde kap die begin april was afgerond.

Kleiner onderhoudswerk in de bossen en landerijen voert Huis Bergh zelf uit. Grote projecten worden uitbesteed. De dunningen zijn uitbesteed aan de partij die de beste prijs bood.

Nieuwe mountainbike route

Op 2 maart 2018 vond een eerste bijeenkomst plaats bij de fietsspecialist 'Specialized' in 's-Heerenberg over het verbeteren van de mountainbikeroute door het Bergherbos, met vertegenwoordigers van Natuurmonumenten, de gemeente Montferland, Huis Bergh en 'Specialized'. In het najaar van 2019 zijn de aanpassingen gedaan om het bestaande pad te verbeteren en spannender te maken en de route veiliger, zowel voor de wandelaars als voor de mountainbikers. De nieuwe route is door een specialist op dat gebied ontworpen en door vrijwilligers van Natuurmonumenten uitgevoerd. Grotendeels gaat het dus om bestaande trajecten die zijn aangepast. 'Specialized' heeft zich uit het project teruggetrokken, naar verluidt, door financiële perikelen bij het Amerikaanse moederbedrijf.

Joodse begraafplaats

Maandag 29 juli vond in het gemeentehuis van Montferland een eerste bespreking plaats over het onderhoud van de Joodse begraafplaats in 's-Heerenberg met de wethouder, Ruth Mijnen, ambtelijk contactpersoon Antoin Jansen, de consul-beheerder Joodse begraafplaatsen van het NIK, Eduard Huisman, en een bestuurslid van de Heemkundekring Bergh, Frits Frauenfelder. Namens Huis Bergh was de directeur aanwezig. Reden voor deelname aan de bespreking is dat dr. J.H. van Heek in 1954 een contract heeft gesloten met de Joodse Gemeente in Doetinchem waarin is afgesproken dat Huis Bergh toezicht houdt op de begraafplaats, de afrastering in stand houdt en het geboomte onderhoudt, naar beste kunnen.

In vervolgesprekken op 5 september en 20 november is afgesproken is dat de omheining van de begraafplaats wordt vervangen en dat zoveel mogelijk bomen op en naast de begraafplaats worden gekapt. Verder wordt de begraafplaats onkruidvrij gemaakt en worden de graven opgeknapt. Vervolgens komt bij de begraafplaats een informatiepaneel met openingstijden en gedragsregels en daarnaast een informatiepaneel over de geschiedenis van de begraafplaats. Afgesproken is verder dat de begraafplaats wordt meegenomen in de stadswandeling

Toezicht en handhaving

De BOA hoeft nog steeds niet vaak verbaliserend op te treden. Zijn uitgangspunt is: mensen aanspreken en dat blijkt meestal nog steeds goed te werken. Elk kwartaal vindt overleg plaats tussen de beheerder van het buitengebied bij Huis Bergh, de directeur en de BOA. Bevindingen die zich uitstrekken over de grenzen van het deel van het Bergherbos dat aan Huis Bergh toebehoort, worden besproken in het kwartaaloverleg met Natuurmonumenten, de eigenaar van het andere deel van het Bergherbos.

Op 4 februari vond het eerste kwartaaloverleg plaats tussen Huis Bergh en Natuurmonumenten over het beheer van het gedeelde Bergherbos. Aan de orde kwam de wens om de reptielencorridor die over beider grondgebied loopt uit te breiden, de verbetering van de mountainbikeroute die eveneens over beider grondgebied loopt (een wens van de gemeente Montferland en Specialized) en voorts de opvolging van de jachttopziener. In beide delen van het bos is dat Teun Vredegoor, die te kennen heeft gegeven over drie jaar te willen stoppen bij het bereiken van de leeftijd van 80 jaar. Ten slotte kwam ook het aflopen van de jachtvergunning van de familie Van Heek in het deel van het Bergherbos dat nu in eigendom is van Natuurmonumenten aan de orde. Hierover vond op 12 maart in aanwezigheid van de vicevoorzitter, de directeur en Rudolf van Heek namens de familie Van Heek een gesprek plaats met Natuurmonumenten. Besproken is de kwestie van het aflopen van de jachtvergunning en de wens van de familie Van Heek een rol bij de jacht te blijven spelen en voorts de opvolging van de jachttopziener.

Zondag 24 maart vond tussen 8.30 en 15.30 uur op verschillende plekken in het Bergherbos een gezamenlijke Handhavingsdag plaats. Het weer was droog, bij tijd en wijle zonnig met een temperatuur rond de 12 graden. Op de locaties 't Peeske, Huis Bergh, Hulzenberg, Zeddammerbos, Hettenheuvel en Bijvanck controleerden vier BOA's van Natuurmonumenten, twee BOA's van de gemeente Montferland, de BOA van Landgoed Jagershuus te Wehl en de BOA van Huis Bergh op loslopende honden, mountainbikers buiten de route c.q. zonder vignet, ruiters buiten de route, naleving van de natuurbeschermingswet, parkeren voor de inrit en andere voorkomende zaken zoals het storten van vuilnis. In totaal 150 Mountainbikers zijn gecontroleerd op MTB-vignet, waarvan 99% is in orde bevonden. Vijf ruiters zijn gecontroleerd

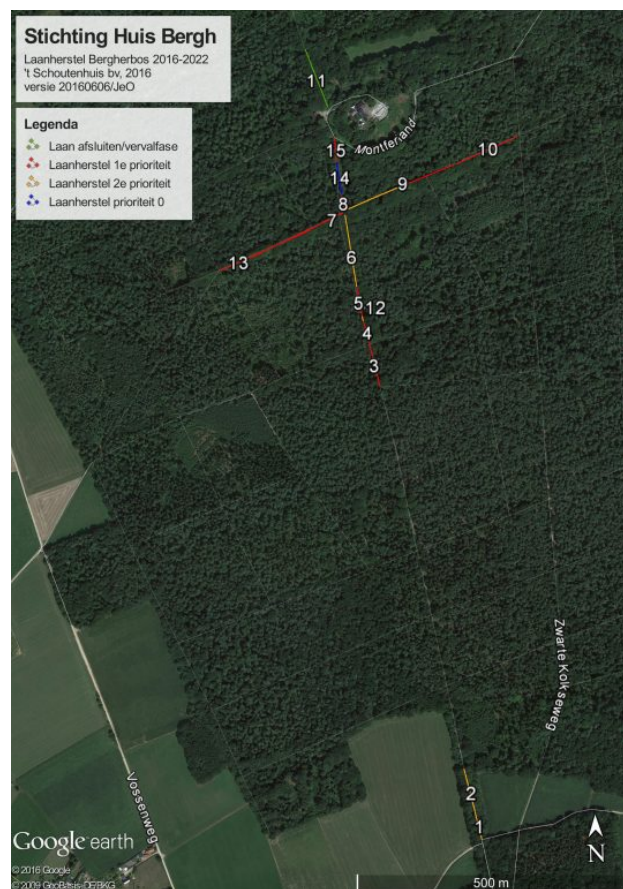
op ruitlabel, 100% in orde. Er zijn negen waarschuwingen gegeven voor loslopende honden en acht aan Mountainbikers buiten de paden. Twee personen kregen een proces-verbaal voor loslopende honden en één Mountainbiker voor rijden zonder vignet. Twee foutparkeerders kregen een proces-verbaal. Vijf Mountainbikers kregen de kans ter plekke alsnog een vergunning te kopen. Er werd één motorcrosser gesignaleerd.

In het kwartaaloverleg van 9 september tussen Natuurmonumenten en Huis Bergh is gesproken over zwervers in het bos, dumpings en bushcrafters. Ook kwam de renovatie van de mountainbikeroute door het Bergherbos aan de orde. En voorts heeft Natuurmonumenten subsidie aangevraagd bij de provincie voor de zg. reptielencorridor door het Bergherbos.

Project 'Herstel beukenlanen Bergherbos'

Door de droogte in de zomers van 2018 en 2019 was het noodzakelijk de jonge aanplant veel water te geven, soms wel twee keer per week. Toch heeft helaas bijna 40% van de jonge bomen het niet overleefd.

In maart is ook de tweede fase begonnen van de verjonging/vervanging van de Beukenlaan in de buurt van de Motte. Dit gehele project moet in maart 2020 zijn afgerond. De 115 oude beuken die er nog stonden zijn gekapt, de kap is uitgevoerd door de aannemer die ook de bosdunning heeft uitgevoerd. Het hout en de takken heeft hij gekocht en afgevoerd. In de loop van 2019 zijn de boomstronken weggefreest en in het najaar zullen de nieuwe beuken in de laan aangeplant worden. In december/januari 2020 zijn de laatste plantwerkzaamheden uitgevoerd en in februari 2020 zullen de paden nog worden hersteld om het project af te ronden.

Onderhoud hellingen Motte Montferland

Sommige gedeelten van de hellingen zijn begin 2019 opnieuw door middel van Hydroseeding ingezaaid en in de loop 2019 begraaasd door schapen. In 2019 is nogmaals gebleken dat begrazing met een grote kudde schapen toch zeer belastend is. In 2020 zal er met een kleine kudde nog eenmaal geprobeerd worden of dit wel tot goede resultaten zal leiden. Begin 2019 is voor de periode 2020-2025 een nieuwe SIM-onderhoudssubsidie aangevraagd. Deze subsidie is in de loop van 2019 goedgekeurd door de RCE.

Archeologisch veldonderzoek

Op 30 augustus is een voorstel besproken voor een overeenkomst inzake archeologisch veldonderzoek en metaaldetectie op de terreinen van Huis Bergh met de voorzitter van de Heemkundekring Bergh Edwin Zweers en bestuurslid archeologie Kees Brok. De overeenkomst is daarna gesloten. Deze houdt in dat een vast clubje leden van de Heemkundekring archeologisch veldonderzoek en onderzoek met een metaaldetector mag doen op terreinen van Huis Bergh mits zij zich houden aan de geldende regels zoals vastgelegd in de Erfgoedwet van 2015 en op voorwaarde dat zij hun onderzoek ruim tevoren aankondigen bij de BOA, Pieter van Helden, en de terreinbeheerder, Martin Weijers. In het begin waren er nog wat aanloopproblemen maar de overeenkomst lijkt goed te werken. Na een half jaar is een evaluatie gepland.

6. Organisatie

Huis Bergh beschikt over een kleine formatie (6,4 fte) vast personeel. Daarnaast kan Huis Bergh beschikken over een grote groep vrijwilligers (ca. 80) die met name zorgen voor de openstelling van het kasteel, het landgoed en de torenmolen in Zeddum en die inzet en deskundigheid bieden bij het beheer en de ontsluiting van het archief en bij de verschillende educatieve activiteiten. Ten slotte huurt Huis Bergh onafhankelijke deskundigen in voor het beheer en de inspectie van de monumenten, de collecties en het archief en maakt Huis Bergh gebruik van de diensten van een vaste rentmeester via Koninklijk Rentmeesterskantoor 't Schoutenhuis B.V., m.n. bij (erf)pachtzaken.

Administratie Kasteel Doornenburg

Sinds 1 mei 2017 zijn de secretariële werkzaamheden van Kasteel De Doornenburg ondergebracht bij Huis Bergh. Hiervoor is een samenwerkingsovereenkomst afgesloten. De Doornenburg is tevreden over de geleverde diensten.

Nieuwe medewerker en vertrek Willy Spekking

Op 1 januari is Abko Zweverink bij Huis Bergh gestart als de nieuwe gebouwenbeheerder. Op eigen initiatief is Willy Spekking, tot dat moment actief als vrijwilliger voor alle gebouwen en technische installaties bij Huis Bergh, vanaf 1 januari niet meer actief voor de stichting. Huis Bergh is hem veel dank verschuldigd voor zijn jarenlange inzet.

De nieuwjaarsborrel voor alle medewerkers op 3 januari is ook dit jaar weer druk bezocht. Het is altijd een moment om iedereen bij elkaar te hebben aan het begin van het jaar. Met een passende speech van onze voorzitter, een hapje en een drankje, een stevige kop soep en geanimeerde gesprekken is het nieuwe jaar ingeluid.

In de maand februari zijn met alle medewerkers met een arbeidsovereenkomst de jaarlijkse functioneringsgesprekken gevoerd.

Medewerkersuitstapje

Op maandag 25 maart vond het jaarlijkse uitstapje plaats voor alle medewerkers van Huis Bergh. Deze keer voor het eerst op een maandagmiddag i.p.v. op de zaterdag en zonder partners. Reden voor de dagkeuze: op de maandag is het kasteel al gesloten voor publiek. Op de zaterdag moet het kasteel die dag worden gesloten voor het publiek. Reden voor een uitstapje zonder partners: de groep werd veel te groot met ongeveer 100 deelnemers waardoor de organisatie moeizaam werd en de keuzemogelijkheden voor rondleidingen en horeca zeer beperkt. Het uitstapje was naar Wasserburg Anholt, met iets meer dan vijftig deelnemers. De rondleiding door het kasteel was in twee groepen en daaraan voorafgaand was er een uitgebreide warme lunch. De middag werd afgesloten met 'Kaffee mit Kuchen'. De reacties waren overwegend positief.

Medezeggenschapsraad

De medezeggenschapsraad heeft dit jaar twee maal overleg gevoerd met de directeur. Alle medewerkers in dienst van de organisatie waren erbij aanwezig. Ter sprake kwamen o.a. de verplichte vrije dagen in 2019 en de vraag of de organisatie over moet gaan op beoordelingsgesprekken met alles wat daarbij hoort. Verder is geconstateerd dat de RIE (Risico Inventarisatie en Evaluatie) is verouderd. De directeur zorgt ervoor dat er een nieuwe RIE komt in 2020, ook voor de molens.

Vrijwilligers

Huis Bergh kan niet zonder zijn vrijwilligers. Zij zorgen met name voor de publieksopenstelling van het kasteel en de voorbereiding en begeleiding van kinderactiviteiten. De vrijwilligers dragen ook zorg voor de ontsluiting van het archief en het laten draaien en malen van en de rondleidingen in de torenmolen in Zeddam. Dit jaar zijn zeven nieuwe vrijwilligers toegetreden.

In 2019 waren er 75 vrijwilligers actief voor Huis Bergh. Vier vrijwilligers moesten dit jaar hun werk voor Huis Bergh beëindigen. Martin Brenk om gezondheidsredenen en Nienke Jansen omdat zij is verhuisd uit de regio. Sjef Knevel en Willy Wensink zijn, tot ons verdriet, in 2019 overleden.

Halfjaarlijkse medewerkersbijeenkomsten

Elk jaar vinden twee bijeenkomsten plaats voor alle vrijwilligers en het vaste personeel. Tijdens deze bijeenkomsten wordt aandacht besteed aan jubilea, nieuwe medewerkers, vertrokken medewerkers en aan een aantal actuele onderwerpen. Tevoren wordt aan allen een uitnodiging gestuurd vergezeld van een agenda.

Maandag 8 april was de eerste van de twee jaarlijkse medewerkersavonden. Tijdens deze bijeenkomst vertelde Pauline Marchand haar verhaal over de restauratie van het schilderij met de 14 Heiligen dat zij een dag eerder vertelde tijdens de bijeenkomst met de Ridders. De medewerkers zijn verder bijgepraat over de nieuwe gebouwenbeheerder die per 1 januari is aangetreden, het activiteitenprogramma en de tentoonstelling van het nieuwe seizoen, over de nieuwe kassa- en winkelruimte onderin de donjon en de daarmee gepaard gaande verhuizing van de verkleedruimte naar de gewelfkelder en ten slotte over de herplaatsing van de deuroplijsting.

Maandagavond 4 november was de tweede medewerkersavond van 2019. Er is stilgestaan bij het overlijden van Willy Wensink en Sjef Knevel. Nieuwe medewerkers zijn voorgesteld: Niki Renkema, Ineke Oortgiese en Irene Widdershoven (al gestart als suppoost) en Hans Bisseling (gids), Toine Wiendels (AT-er) en Diny Ruks (trouwreportages en kledingherstel). En er was aandacht voor het 12 ½ jarig jubileum van Willem Klaasen. De spreker deze avond was Chris Ruikes met een zeer persoonlijk verhaal over dr. J.H. van Heek en zijn bewogen jaar 1912 waarin hij het kasteel kocht en een aanzoek deed om de hand van zijn toekomstige vrouw. Zijn zoon, Goderd van Heek, was er deze avond weer bij. Hij gaf enkele aanvullingen op het verhaal van Chris. Verder

is deze avond de Escaperoute aangekondigd waarmee we op 7 december gaan starten (na goede instructie aan de medewerkers) en zijn nieuwe instructies voor de medewerkers ‘op zaal’ aangekondigd over zaken als: hulphonden en -middelen, niet eten en drinken op zaal, voordeur dichthouden etc.

Stagiairs

Dit jaar werkten op Huis Bergh twee stagiairs aan hun afstudeerproject. Patrick van Meerwijk liep een half jaar stage bij Huis Bergh in het kader van zijn opleiding aan de HAN. Het onderwerp van zijn stage was het maken van een bezoekersbeleving bij de motte. Door hem uitgevoerd publieksonderzoek wees uit dat er het meeste behoefte was aan het traditionele informatiepaneel en aan een kort filmpje met het verhaal van Adela en Balderik, de bekendste bewoners van de motte. De realisatie van het informatiepaneel volgt in 2020. De opzet voor het filmpje presenteert hij in 2020.

Niels Reessink, student geschiedenis aan de Universiteit Utrecht liep eveneens gedurende een half jaar stage bij Huis Bergh. Onderwerp van zijn scriptie en stage was te onderzoeken of er een duurzame relatie mogelijk is tussen Huis Bergh en middelbare scholen in de regio. Zo'n duurzame relatie bestaat er al wel tussen basisscholen uit de regio en Huis Bergh maar met middelbare scholen nog niet. Niels onderzocht of er vraag is vanuit de middelbare scholen. Hij enquêteerde de geschiedenisdocenten uit de regio om te weten te komen waar een eventuele excursie op Huis Bergh aan zou moeten voldoen en ontwikkelde vervolgens een erfgoedproject voor het voortgezet onderwijs waarin regionaal onderwijs en historisch denken centraal staan. Het Almende College uit Silvolde heeft het project op Huis Bergh getest. In 2020 presenteert hij zijn bevindingen.

Bestuur

Het bestuur bestaat op 1 januari 2019 uit vijf leden. Twee vanuit de gelederen van de familie Van Heek en drie bestuursleden nadrukkelijk niet behorend tot de familie Van Heek, zoals de statuten voorschrijven.

- Mr. J.C. van Hasselt, voorzitter
- Drs. A.J. Joldersma, penningmeester
- Dr. D. Overbosch, vicevoorzitter
- Jhr. mr. F.F.J. Hooft Graafland (vanuit de gelederen van de familie Van Heek)
- Mevrouw mr. A.L. van Heek (idem)

Werkzaamheden 2019

Het bestuur hield vier reguliere vergaderingen. In 2019 heeft het bestuur o.a.

- de jaarrekening 2018 vastgesteld
- het jaarverslag 2018 goedgekeurd
- het rapport van Prevent IVG over de brandveiligheid besproken en de te nemen maatregelen goedgekeurd
- het document ‘Visie, beleid en uitvoeringsplannen gebouwd erfgoed’ vastgesteld
- de kwartaalcijfers besproken
- de jaarbegroting 2020 vastgesteld
- de meerjarenbegroting 2021-2025 vastgesteld
- het rooster van aftreden 2020 vastgesteld

Benoeming nieuwe penningmeester

In de bestuursvergadering van 12 december is als opvolger van de penningmeester drs. A.J. Joldersma, wiens termijn dit jaar is verstreken, een nieuwe penningmeester benoemd: H.J. Scholten. Hij treedt per juni 2020 in functie en woont de bestuursvergadering van maart 2020 al bij. Unaniem is bestuurslid Jhr. Mr. F.F.J. Hooft Graafland voor een tweede termijn benoemd als bestuurslid per juni 2020.

Overige zaken

Het bestuur heeft de herinrichting van de Antoniuszaal en de oude bibliotheek besproken en ingestemd met herinrichting volgens het plan waarvoor een financiële bijdrage is ingediend bij de BankGiroLoterij en het Mondriaanfonds. Het bestuur heeft, toen de bijdrage was afgewezen, akkoord gegeven op plan B, een sobere herinrichting van de Antoniuszaal en afzien van het geschikt maken van de kapel voor tentoonstelling van de manuscripten. Het bestuur heeft zich ook uitgesproken over onverwachte zaken (bedrading elektra vervangen, doorgezakte balk en asbestprobleem) die aan het licht kwamen bij de aanpak van de Antoniuszaal.

Het bestuur heeft ingestemd met het voorstel de collecties bij een andere verzekeraar onder te brengen, onder nieuwe voorwaarden. De collectie bleek onderverzekerd. In de nieuwe situatie zijn de 150 (benoemde) topstukken in de collectie verzekerd en keert de verzekering ook uit bij total loss.

Het bestuur heeft de afronding van de werkzaamheden van Jan Drent aan de geologie-collectie besproken en ingestemd met het zoeken naar een andere locatie om deze bijzondere collectie onder te brengen.

Het bestuur heeft ingestemd met de aanvraag in het kader van de nieuwe Subsidieregeling Rijksmonumenten 2019-2020 bij de RCE.

Cultural Governance

Stichting Huis Bergh wordt sinds de oprichting in 1946 bestuurd volgens het Bestuursmodel. Dit model wordt regelmatig tegen het licht gehouden. Er is tot heden geen aanleiding het model aan te passen.

Huis Bergh onderschrijft de Principles en Best-Practice bepalingen van de Code of Cultural Governance en heeft deze grotendeels in de statuten en in het directiereglement verankerd.

De procedure omtrent de werving van leden van het bestuur is vastgelegd in de statuten van de organisatie.

7. Financiën

Een overzicht van de baten en lasten over 2019

Stichting Instandhouding rechten en goederen Huis Bergh

2.2 Staat van baten en lasten over 2019

	2019	Begroting 2019	2018
	€	€	€
Museumopenstelling	243.583	240.250	224.313
Verhuur kasteel	165.088	166.600	174.234
Huren en pachten	473.740	425.400	426.326
Overige baten	89.398	45.000	55.607
Baten	971.809	877.250	880.480
Bruto exploitatieresultaat	971.809	877.250	880.480
Lonen en salarissen	431.496	422.570	401.242
Sociale lasten	60.582	57.965	59.155
Pensioenlasten	44.526	46.999	49.268
Openstelling kasteel	211.343	190.250	153.727
Beheer collectie	43.918	46.000	40.366
Algemene kosten publiek	5.919	8.000	7.419
Instandhouding kasteel	224.785	189.050	146.555
Overige gebouwen	183.563	188.575	157.442
Archief en bibliotheek	31.328	33.510	29.254
Tuin, bossen en landbouwgronden	46.321	36.832	68.710
Algemene kosten beheer	65.898	75.700	65.971
Beheerslasten	1.349.679	1.295.451	1.179.109
Exploitatieresultaat	-377.870	-418.201	-298.629

Subsidiënten, sponsors en fondsen

Huis Bergh wordt niet structureel gesubsidieerd door een overheid maar kan wel een beroep doen op subsidies.

In 2019 ontving Huis Bergh een bedrag van € 395.614,- aan subsidies.

Dit jaar ontving Huis Bergh bijdragen voor:

- het onderhoud van de rijksmonumenten (SIM),
- agrarisch natuurbeheer (ANLB)
- bos- en natuurbeheer (SNL)
- het project Lanenherstel Bergherbos (provincie Gelderland)
- de restauratie tweede fase van de zwarte molen aan de Zeddamseweg te 's-Heerenberg (provincie Gelderland en SIM)
- de tentoonstelling 'Nieuwe avonturen met een collectie' (Stichting Elise Mathildefonds, Prins Bernhard Cultuurfonds Gelderland, Gemeente Montferland, De Armenkorf, Stichting Stads kern, Stichting Het Gasthuis, Berghs Belang)
- de herinrichting van de Antoniuszaal (Stichting Dorodarte)
- het project overkapping binnenplaats en herplaatsing zandstenen deuromlijsting (Euregio Rhein Waal)